

TRANSILVANIA.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu suntu membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Flor'a phanerogama din fostulu districtu alu Naseudului (urmare). — Academi'a romana. — Suveniri din Rom'a antica (fine). — O adresa de multiamita ferbinte càtra Comitétulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. — Bibliografie.

Flor'a phanerogama

din fostulu Districtu alu Naseudului.

De *Florianu Porcius*, Cav. alu ordinului corónei de feru class'a III. vice-capitanu emerit.

(Urmare).

Polyschemone S. K. N. *Silenuca*. (Flórea districtului Naseudu, Flori domnesci).

P. nivalis S. K. N. (S. Siegeri Bmgt. *Lychnis nivalis* Kit. *Lychnis Siegeriana* Schur. *Viscaria Siegeri* Gr. & Sch. *Melandryum nivale* Nym. Sillog.). *S. de néua*. Vedi diagnos'a in Ung. Diagn. p. 26. Plánta selbateca dela 5—15 cm. inalta, perenala, are încátu-va asemenare cu *Lychnis alpina* L. Provine esclusivmente numai in acestu tienutu la Virvulu alpiloru Ineu, Galati, Gemenea si Virvulu-Rebri. La plánt'a de aci, care este o raritate, sunt petalele coronate. Petalele sunt uneori multiplicata, asemenea cá la florile de gradina numite pline.

Melandryum Roehl. *Opalitielu*.

M. pratense Röhl (*Lychnis vespertina* Siebth). *O. albu*. Prin tufisiuri, spineturi, pometuri, lângã garduri, la marginea paduriloru.

M. sylvestre Röhl (*Lychnis sylvestris* Hoppe. *Lychnis diurna* Siebth). *O. rosii*.

Pre praturi, poieni, la marginea paduriloru la locu camu umedu in reg. montana si subalpina.

β . *pallidum* mihi. In reg. subalpina pre Craciunelu la Rodn'a-vechia.

Viscaria Roehl. *Viscaria*. (Lipitiósa).

V. purpurea Röhl (*Lychnis Viscaria* L.). *V. purpuria*. Pre praturi, colini, si alte locuri erbóse.

Lychnis Tourn. *Luminitia*. (Opalitielu).

L. chalconica L. *L. calcedonica*. (La Rodn'a se numesce „Arsinicu“). Cult.

L. Flos Cuculi L. *L. cucului*. (Flórea cucului). Pre praturi umede.

Coronaria L. *Coronitia*. (Neghina).

C. tomentosa L. *hort. Upsal.* (*Lichnis coronaria* Lam). *C. flocoasa*. (Flocosiele, flórea cununei). Cult.

Selbateca pre Ineu (F. Fl. Tr. 559) nu amu vediutu si nici nu póte se provina.

Agrostemma L. *Neghina*. (Zizania).

A. Githago L. *N. vulgata*. Intre semenaturi.

β . *anomala* mihi. Petalele mai lungi decâtu laciniile calicelui. Cu form'a normala, raru.

Cucubalus L. *Cucubalu*. (Bobosica, Gusi'a porumbului).

C. baccifer L. *C. bobitosu*. Lângã garduri, prin spineturi, tufisiuri.

Malachium Fries. *Cornitielu*.

M. aquaticum Fries. *C. de apa*. La locuri apatóse si umbróse, lângã parae, isvóre.

Cerastium L. *Cornutielu*.

C. viscosum L. *Fries.* (*C. glomeratum* Thuil). *C. glomeratum*. Pre agrii si alte locuri cultivate, umede si nasipóse.

C. glutinosum Fries. *C. cleiosu*. Pre agrii, càmpuri, pascatorii, razóre, lângã cali.

β . *pumillum* (*C. pumillum* Curt.).

Totu la asemenea locuri.

C. triviale Link. *C. triviale*.

α . form'a gen.

β . *holosteoides*.

γ . *alpinum* Koch — non L. —

δ . *longirostre* Wichura (*C. macrocarpum* Schur).

Form'a α . si β . pre praturi, pascatorii, agrii, la locuri umede in reg. inferióra si montana, γ . pre pascatorii in reg. subalpina; δ . prin vali montane la locuri apatóse, lângã parae, isvóre, raru.

C. sylvaticum W. K. *C. selbatecu*. Prin paduri montane, la locuri umede.

C. alpinum L. *C. alpinu.**α.* form'a gen.*β.* lanatum (C. lanatum Lam. C. villosum Bmgt).*γ.* glabratum (C. glabratum Hartm. C. alpinum *β.* glabratum Wahlbrg).Tóte trei formele pre pascatorii alpine, form'a *γ.* mai raru.*δ.* laniferum (C. laniferum Schur). Dupa S. E. Tr. 714 indicatu pre alpii Ineu si Corongisiu nu'lu cunosc, si presupunu a se referá la form'a *β.* de si Schur in opulu seu face distinctiune specifica intre ambele acestea forme.**C. latifolium** L. *C. latu 'n foi.* Dupa B. Tr. 822, — F. Fl. Tr. 624 si S. E. Tr. 705 indicatu pre alpii Virvulu-Struniorului si Gemenea nu amu aflatu.**C. arvense** L. *C. de agrii.**α.* strictum Naecke, alpicoluni Feurl.*β.* ciliatum (C. ciliatum W. K.).

Pre pascatorii in reg. subalpina si alpina. In reg. inferióra si montana nu amu vediutu in acestu tienutu.

Stellaria L. *Stellaria.* (Rocoina, Rocotielu, Rocatelu).**St. viscida** M. B. (Cerastium anomalum W. K. Dichodon anomalum Rchb). *H. lipicioáa.* Pre agrii, pascatorii, razóre, la locuri arenóse.**St. media** Vill. (Alsine media L.). *St. vulgára.* (Rocoina, Rocovina, Rocotielu, Schinteutia, Coda de gaina). Pre agrii, in gradini, de comunu.*β.* maxima Schur. Totu aci la locuri mai umbróse.

Plánte apetale, decandre, (St. neglecta Weihe) nu amu vediutu.

St. nemorum L. *H. de bercuri.* Prin paduri si bercuri umbróse si umede.**St. cerostoides** L. (Dichodon cerostoides Rchb). *St. alpina.* Pre alpi inalti.**St. Holostea** L. *H. grandiflora.* (Érba móle). Prin bercuri, paduri, tufsiuri.**St. graminea** L. *H. graminea.* Pre praturi si campuri ceva umede, la locu grasu.*β.* floribus minoribus. Totu aci.**St. uliginosa** Murr (Larbraea aquatica St. Still). *St. uliginósa.* La locuri apatóse, uliginóse séu turfóse, langa parae, isvóre, riuri in reg. montana.*β.* transilvanica mihi. Difere de form'a gen. prin capul'a (cópá) inca odata asiá de lunga cátu calicele. Foile la ambele forme linearu-lanceolate, nu oblongi lanceolate. Totu la asemenea localitati.*γ.* fontana Bmgt. (Foliis ovali-lanceolatis). Dupa B. Tr. 832. *β.* — F. Fl. Tr. 612 *β.* si S. E. Tr. 680 a. indicata pre muntii dela Rodn'a in reg. subalpina nu amu vediutu.**Holosteum** L. *Cornurata.* (Cuisiofe).**H. umbellatum** L. *C. umbelata.* Pre agrii, razóre, in Valea Sieului.**Mochringia** L. *Merinana.***M. muscosa** L. *M. muscósá.* Pre stanci de varu in alpele Curatielu la Rodn'a-vechia.**M. trinervia** Clairó (Arenaria trinervia L.). *M. trinervósa.* pre lacuri umede si umbróse in reg. inferióra si montana.**Arenaria** L. *Arenaria.* (Nasparitia).**A. serpyllifolia** L. *α. sphaerocarpa.* (A. sphaerocarpa Ten). *A. vulgára.* Pre câmpuri, agrii, in gradini, langa cali.**A. ciliata** L. *A. ciliata.* Dupa B. Tr. 835 *β.* — F. Fl. Tr. 597 si S. E. Tr. 672 indicata pre alpii Stolu, Galati, Gemenea si Ineu, apoi**A. biflora** L. *A. biflora.* Dupa B. Tr. 833 si F. Fl. Tr. 598 indicata pre alpele Gemenea nu amu aflatu.**Alsine** Wahlbrg. *Alsina.* (Racovina, Mierlutia).**A. verna** Bartling. *A. de primavéra.**α.* caespitosa Ehrh. (Arenaria saxatilis Roth. B. Tr. 389). Pre pascatorii la locuri petróse in reg. subalpina si alpina.*β.* carpatica mihi. Tulpin'a si pedunculii floriloru de totu glabre (glaberrimae), nu glandulosu-perosi. Inca pre alpi, mai raru.*γ.* alpina Koch. (A. Gerardi Willd). Dupa B. Tr. 849 si F. Fl. Tr. 583 *γ.* indicata pre muntii Virvulu-Struniorului, Hait'a si Petrosulu nu amu aflatu, si presupunu a se referá la esemplare mai merunte dela form'a *α.* Eu posedu acésta forma culésa de pre alpii Stiriei septentrionale.**A. tenuifolia** Wahlbrg. *A. filigrana.* Dupa B. Tr. 841 si F. Fl. Tr. 580 indicata pre alpele Virvulu Struniorului;**A. laricifolia** Wahlbrg. *A. genuina.* Dupa B. Tr. 842, — F. Fl. Tr. 586 si S. E. Tr. 660 indicata pre alpele Corongisiu, deodata cu*β.* liniflora (A. striata All.). Dupa B. Tr. 844 si F. Fl. Tr. 586 *β.* indicata pre alpii dela Rodn'a, si in fine**A. Villarsii** M. & K. *A. lui Villars.* Dupa F. Fl. Tr. 589 indicata pre alpele Ineu, nu amu aflatu.**Sagina** L. *Grasiatóre.***S. procumbens** L. *Gr. procumbenta.* Pre agrii, pascatorii, langa parae, riuri, fluvii pre locuri arenóse si umede in reg. inferióra si montana.

Plánt'a sub acésta numire indicata in B. Tr. 212 si F. Fl. Tr. 563 pre alpii si sub alpii dela Rodn'a (Ineu) se referesce la Spargella saginoides Rchb.

β. apetala — non S. apetala L. — La unu locu cu form'a gen. inse mai raru.**S. apetala** L. *G. fúra petale.* Dupa F. Fl. Tr. 564 si S. E. Tr. 637 indicata langa fluviulu Somesiu in Valea cátra Rodn'a-nóua, apoi pre tiermuri Valei-teiului nu amu aflatu si presupunu a se fi comisu o eróre in determinare cu respectu la form'a *β.* dela speci'a precedenta ce inse e diversa de S. apetala L. forma gen.**Spargella** Rchb. *Spargela.***Sp. saginoides** Rchb. (Spargula saginoides L. Sagina saxatilis Wimm.). *Sp. alpestra.* Pre pascatoriile alpine. Are mare asemenare cu Sagina procumbens L. de care se deosebese prin numerulu de 5 alu petaleloru, sepaleloru si alu stililoru.**Spargula** L. *Spargula.* (Sparg).**S. arvensis** L. *Sp. de agrii.* Pre agrii, câmpuri, razóre, intre semenaturi, langa cali.*β.* maxima Weihe. Totu aci.**Sp. pentandra** L. *Sp. pentandra,* deodata cu *β.* Morisonii (Sp. Morisonii Bor).

Dupa H. V. X. J. p. 123, — F. Fl. Tr. 570 si S. E. Tr. 723 indicate ambele forme, ori mai multu specii, pre valea Somesiului cátra Rodn'a nóua nu le-amu aflatu.

Lepigonum Wahlbrg. *Lepigonu.*

- L. medium** Whbrg. (Spergularia salina Presl.) *L. medilociu.*
Pre locuri sarate.
- L. rubrum** Wahlbrg. (Spergularia rubra Presl.) *L. rosiiu.*
Pre locuri nasipóse.

Scleranthus L. *Sincerica.*

- L. annuus** L. *S. anuala.* Pre locuri nasipóse, petróse.
 β . biennis (S. biennis Reut.). Laciniile calicelui erecte.
Totu la asemenea locuri.
- S. uncinatus** Schur (S. Radnanus Rehb. Ö. B. Z. 1872 p. 361). *S. uncinata.* Inca la asemenea locuri in reg. montana si subalpina. Laciniile calicelui angustu albu-marginate, si tare uncinatate spre internu.
- S. perennis** L. *S. perenata.* Dupa H. V. X. J. p. 123 si F. Fl. Tr. 1112 indicata la Rodn'a nu amu aflatu.
- S. dichotomus** Schur. *S. dichotoma.*
Dupa H. V. X. J. p. 123, — F. Fl. Tr. 1116 si S. E. Tr. 1356 indicata totu la Rodn'a nu o cunoscú.

Fiindu-cà acésta specia dupa Schur l. c. devine locata intre S. perennis si S. neglectus Roch. si acésta din urma dupa Ung. Diagn. p. 49 si dupa exemplariile ce le posedu, apartiene la tipulu S. perennis, asiá eu dubitezu de putintia de a proveni S. dichotomus Schur la Rodn'a cu atátu mai multu, cu càtu eu nu numai la Rodn'a, ci si in intregu acestu tienutu specii de Scleranthus cu laciniile calicelui latu albu marginatate nu amu aflatu.

Herniaria L. *Herniaria.* (Feciorica, Ficiorice).

- H. glabra** L. *H. glabra* (Érb'a fecioriloru). Intre comunele Murareni si Rusii-munti lãnga fluviulu Muresiu pre locu arenosu.
Pre alpele Ineu (F. Fl. Tr. 1103) nu amu aflatu si nici nu póte se provina.

Montia L. *Montia.*

- M. rivularis** Gmel. *M. rivulara.* Dupa B. Tr. 128, — F. Fl. Tr. 1101 si S. E. Tr. 1344 indicata pre alpele Gemenea, si
- M. minor** Gmel. *M. mitité.* Dupa S. E. Tr. 1343 indicata in Valea càtra Rodn'a-nóua lãnga fluviulu Somesiu, nu le-amu aflatu.

Portulaca L. *Portulaca.* (Portiilanu).

- P. oleracea** L. *P. vulgara.* (Érba grasa de gradina). Pre locuri camu nasipóse, prin gradini de legumi, lãnga muri, cali, ici colea (Naseudu).
- P. sativa** Haw. *P. semenata.* Cult. in diferite colori.

Saxifraga L. *Saxifraga.* (Frãnge pétra, Rumpé pétra).

- S. aizoon** Jacq. *S. racemosa.*
 α . major (S. recta Lop.).
 β . minor (S. brevifolia Sternbrg.).
 γ . minor, inpunctata (h. intacta Willd.).

La locuri petróse, stãncóse, in reg. montana, subalpina si alpina.

- S. elatior** M. K. (S. longifolia Lop.). *S. inalta.* Dupa F. Fl. Tr. 1156 si S. E. Tr. 1411 indicatã pre alpii dela Rodn'a, Corongisiu, Gemenea si Ineu;

- S. crustata** Vest. *S. incrustata.* Dupa B. Tr. 744 β . F. Fl. Tr. 1157 si S. E. Tr. 1410 indicata pre alpii Petrosulu, Hait'a si Corongisiu;

- S. laeta** S. K. N. *S. viubia.* Dupa F. Fl. Tr. 1161, — S. E. Tr. 1409 si N. M. E. p. 211 indicata pre alpii Ineu si Corongisiu, apoi

- S. cochlearis** Rehb. *S. cocleara.* Dupa F. El. Tr. 1162 indicata pre alpele Ineu, nu amu aflatu.

- S. luteo-viridis** Schott (S. luteo-purpurea Bmgt). *S. galbina-verde.* Pre stãnci de varu in reg. subalpina si alpina.

- S. Burseriana** L. *S. lui Burser.* Dupa B. Tr. 753 si F. Fl. Tr. 1165 indicata pre alpele Gemenea nu amu aflatu.

- S. Baumgartenii** Schott (S. retusa B. Tr. 772). *S. lui Baumgarten.* Pre alpii Ineu si Gemenea.

- S. oppositifolia** L. *S. opositufoiósã.* Pre stãnci in alpii Ineu, Ineutiu, Corongisiu, Mihaiass'a, Gergeleu, Gemenea, Obersi'a-Rebri, Petrosulu, Stolu, Galati.

- S. Rudolphiana** Kornschn. *S. rudolfiana.* (Calycis laciniis glanduloso-ciliatis). Dupa H. V. X. J. p. 145 si F. Fl. Tr. 1171 indicata pre alpele Ineu;

- S. Kochii** Horn. *S. lui Koch.* Dupa F. Fl. Tr. 7173 indicata totu pre alpele Ineu, nu le-amu aflatu.

- S. bryoides** L. *S. bryoida.* Pre alpi inalti.

- S. aizoides** L. *S. racemoida.* Pre locuri umede si umbróse lãnga parae, isvóre, in reg. subalpina si alpina. Foile pre margini mai multu, mai puçinu, une-ori tare puçinu setosuciliate. Form'a din urna se vede a se fi acceptatu de Variat. *S. autumnalis* L. indicata in H. V. X. J. p. 133 si F. Fl. Tr. 1176 γ . pre alpii dela Rodn'a. Eu inse plãnte apartinetóre aci cu foile pre margini de totu glabre, prin urmare *S. autumnalis* L. forma gen. nu amu aflatu.

- S. stellaris** L. *S. stelara.* Pre locuri umede, lãnga parae, isvóre, in reg. subalpina si alpina.

- S. Clusii** Gouan. *S. clusiana.* Totu la asemenea locuri.

- S. cuneifolia** L. *S. cuneifoiósã.* Dupa S. E. Tr. 1434 a. indicata pre alpele Ineu.

- S. Geum** L. *S. crãncesiasca.* Dupa B. Tr. 757, — F. Fl. Tr. 1205 si S. E. Tr. 1435 indicata pre alpii Corongisiu si Gemenea, nu le-amu aflatu.

- S. cymosa** W. K. (S. pedemontana All. S. Allionii Bmgt. — non Gaud). *S. cymosa.* La vírvulu alpiloru Ineu si Gemenea. Pre alpele Corongisiu (F. Fl. Tr. 1180) nu amu vedíutu.

- S. muscoides** Wulf. *S. muscósã.*

β . crocea (S. crocea Gaud).

Ambele forme la vírvulu alpiloru Ineu si Gemenea.

- S. caespitósã** L. *S. intufosiata.* Dupa H. V. X. J. p. 133 si F. Fl. Tr. 1185 indicata pre alpele Ineu nu amu aflatu.

Fiindu-cà nervii longitudinali ai foiloru rosetari dela *S. muscoides* Wulf — la plãntele uscate — se infatiosiezá mai multu mai puçinu prominuli, lasandu intre sine sulci (canale) mai multu mai puçinu afundi (inse dupa exemplariile ce le posedu din Franci'a, nu asiá de tare afundi cá la *S. caespitosa* L.) asiá e cu putintia a se fi acceptatu exemplariile din urma de *S. coespitosa* L.

Celu puçinu pre alpii din acestu tienutu nu amu aflatu *S. caespitosa* L. gen.

- S. androsacea** L. *S. androsacea.* Pre alpi inalti.

S. controversa Sternbrg. (*S. adscendens* L. *S. petraea* Bmgt. — non L.). *S. controversa*. Pre locuri petrôse in reg. inferiôra, montana si subalpina.

Variadia tare, mai mica séu mai inalta, cu foile inregi, séu 3—5 dentiate, 3—5 lobate séu 3—5 fide; tulpin'a simpla séu mai multu mai puçinu ramificata.

Plântele cu tulpin'a dela basa ramificata constituiescu. *S. ramosissima* S. E. Tr. 1455.

S. tridactylites L. *S. tridegetatu*. Totu la asemenea locuri, mai raru cá cea precedentă.

S. petraea L. non Bmgt. (*S. rupestris* Bmgt). *S. de petrisci*. Dupa B. Tr. 733 si F. Fl. Tr. 1193 indicata pre alpele Gemenea, încatu acést'a nu e identica cu *S. adscendens* L. (N. M. E. p. 214) nu amu aflatu.

Schur in E. Tr. 1453 cuprinde sub *S. petraea* L. atatu *S. petraea* Bmgt. adeca *S. contraversa* Sternbrg, câtu si *S. rupestris* B. Tr. 763.

S. cernua L. *S. inclinata*. Dupa B. Tr. 773, — F. Fl. Tr. 1196 si S. E. Tr. 1457 indicata totu pre alpele Gemenea inca nu amu aflatu.

S. carpatica Rehb. (*S. sibirica* Wahlbrg. carpat. — non L. *S. rivularis* Bmgt). *S. carpatica*. Pre alpii Ineu, Stolu, Galati, Obersi'a Rebri, Gemenea.

S. heucherifolia Gr. & Sch. *S. orbicularu foiôsa*. Dupa H. V. X. J. p. 133 si F. Fl. Tr. 1198 indicata pre alpele Ineu nu amu aflatu.

Eu amu culesu acéstă specia pre alpele Frumós'a (lânga iazeru) la Orlatu.

S. hieracifolia W. K. *S. vulturioasa*. La vârulu alpiloru Ineu, Corongisiu, Mihaiass'a, Gergeleu, Gemenea, Galati, Obersi'a-Rebri.

Chrysosplenium L. *Splintia*. (Splin'a aurului, Splina de auru).

C. alternifolium L. *Spl. vulgara*. La locuri umbrôse si umede, de comunu.

Plântele ce provinu in reg. subalpina si alpina (*C. nivale* S. E. Tr. 1467) nu le potu destinge de celea din reg. inferiôra.

C. glaciale Fuss (*C. alpinum* et *transsilvanicum* Schur. *C. Camtschoticum* Schlecht. Z' B. G. 1868 p. 498). *Spl. glaciale*. Lânga isvôre, parae, lânga néua, topinda in reg. subalpina si alpina.

C. oppositifolium L. *Spl. opositufoiôsa*. Dupa B. Tr. 699 indicata pre alpii Corongisiu si Gemenea se referesce la speci'a precedentă.

Sempervivum L. *Urechielnitia*.

S. montanum L. *U. montana*. Pre alpii Ineu, Cisi'a, Putredulu, Corongisiu, Galati, Gemenea, Petrile-rosi.

S. hirtum L. *U. aspra*. Pre toti alpii cu substratu de varu.

Pre alpele micoschisticu Ineu (F. Fl. Tr. 1146) nu amu vediatu.

S. hirtellum Schott. *U. asprisiôra*. Dupa H. V. VIII J. p. 171, — F. Fl. Tr. 1149 si S. E. Tr. 1390 indicata pre alpele Corongisiu nu 'lu cunoscu. Fiindu inse câ pre acestu alpe provine, si inca in mare mesura, numai speci'a pre-

cedenta, asia presupunu a se referă *S. hirtellum* Sch. la *S. hirtum* L. s. séu a fi o modificatiune dela acést'a. *S. arenarium* Koch, la care dupa N. M. E. p. 210 se atrage *S. hirtellum* Sch. nu amu vediatu pre stâncile de pe Corongisiu.

S. Heuffelii Schott? (*S. patens* Gr. & Sch.). *U. lui Heuffel*. Plântă corespondietôre diagnosei dela *S. Heuffelii* Schott (Ung. Diagn. p. 50) amu vediatu pre acoperisiuri de casa straplantate spre scopuri medicinali de casa. Tulpin'a preste 30 cm. inalta, dela basa ramificata, foile specialminte pre pagin'a dedesubtu mai raru glandulosu-perôse, pre margini mai tare si mai desu glandulosu-ciliate. Petalele galbinii, la vârulu puçinu espanse.

S. tectorum L. *U. vulgara*. (Érba de urechi, Urechiusia. La Rodn'a se numesce „Érb'a tunului“). Straplantata pre acoperisiuri de casa, grasdiuri, spre scopuri medicinali de casa. Pre alpele Ineu (F. Fl. Tr. 1136) nu amu vediatu.

S. assinule Schott. *U. de stânci*. Pre stânci dinsusu de Valea-Vinului, la Rodn'a-vechia la loculu numitu Sghiabuludracului, apoi amu mai vediatu si in Valea Bistritiei-aurie, dinjosu de comun'a Cârlibav'a vis-à-vis de pareulu „Diacă“ pre teritoriulu Bucovinei, inca pre stânci. Plânt'a e 0.16—0.28 m. inalta, glandulosu-perôsa. Petalele circa 12 stelatu espanse lil'a-rosietece — nu rosa, — pre margini glandulosu-perôse, mai de trei ori asia de lungi câtu calicele, la basa concrescute cu staminele. Staminele linearu-lanceolate cu unu nervu mediu mai intensivu-coloratu, dela basa si pâna câtra medilocu pre margini raru glandulosu-perôse. Nectarile fôrte mici (glandudiforme). Ovariile circa 12 ovatu-lanceolate, mai glabre. Foile rosetari lungu obovate, scurtu acuminat, pre ambele pagine puberule, pre margini ciliate, asemenea si celea tulcinale (Ung. Diagn. p. 50).

S. blandum Schott. *U. blânda*. Dupa F. Fl. Tr. 1145 indicata pre alpele Corongisiu;

S. Wulfenii Hoppe (*S. globiferum* Bmgt. — non L.). *U. lui Wulfen*. Dupa B. Tr. 923, — F. Fl. Tr. 1137 si S. E. Tr. 1380 indicata pre alpii Gemenea, Vîrvulu-Omului, Petrosulu, Ineu si Corongisiu;

S. globiferu L. — non Bmgt. *U. globulara*. Dupa S. E. Tr. 1379 indicata pre alpii dela Rodn'a;

S. arachnoideum L. *U. painginôsa*. Dupa F. Fl. Tr. 1142 indicata pre alpele Ineu;

S. Funkii Br. *R. lui Funk*. Dupa S. E. Tr. 1381 indicata pre alpele Ineu si Corongisiu, si in fine

S. Braunii Funk. *U. lui Braun*. Dupa S. E. Tr. 1382 indicata pre alpele Corongisiu, nu le-amu aflatu. Fâra de a trage la indoiala potenti'a provenirei unor'a dintre acéstea specii, credu totusi câ s'au comisu si determinari false.

Sedum L. *Oloisa*. (Érba grasa).

S. maximum Sut. *O. mare*. (Érba grasa, Érba de urechi). Prin paduri montane si la marginea acestor'a pre locuri petrôse séu stâncôse.

S. purpurescens Koch (*S. purpureum* Tausch). *O. purpuria*. Totu la asemenea locuri.

S. Fabarica Koch (*S. carpatibum* Reuss. *S. purpureum* Wimm). *O. carpatica*. Inca la asemenea locuri.

S. Anacampseros L. *O. rotunda 'n foi*. Dupa F. Fl. Tr. 1122 indicata pre alpele Ineu nu amu aflatu.

S. glaucum *W. K.* (*S. hispanicum* L. $\beta.$ *glaucum*). *O. hispanica*. Pre stânci in reg. montana. Sémene tare cu *S. villosum* L. pentru-că vîrvulu tulpinei, precumu si *Cym'a* sunt glandulosu-peróse, se distinge inse prin partile flórei, care sunt hexamere si nu pentamere.

S. atratum *L.* *O. negriciósá.* Pre pascatoriile subalpine si alpine.

S. annum *L.* (*S. saxatile* B. Tr. 855). *O. annuala*. Pre stânci, séu la locuri petróse din reg. inferióra pâna pre alpi.

S. acre *L.* *O. usturóia.* Pre locuri petróse séu arenóse, sterile, in reg. inferióra.

S. sexangulare *M. K. L.* (*S. boloniense* Lois). *O. siase-angulara*. Totu la asemenea locuri in reg. inferióra si montana.

S. repens *Schl.* (*S. rubens* Haenke). *O. repenta*. Pre pascatoriile alpiloru.

Rhodiola *L. Rosacica.* (Radacinósa, Rusia, Ruja).

R. rosea *L. R. vulgara.* Pre alpi.

Myriophyllum *L. Penitia.* (Prisnelu).

M. spicatum *L. P. spicatu.* In apa stagnanta la comun'a Rusii-munti.

Circaea *L. Telisca.* (Vragitóre, Vrotilica).

C. Lutetiana *L. T. vulgara.* (Telisca, Tilisca). Prin tufsiuri, bercuri, la locuri umede in reg. inferióra si montana.

C. intermedia *Ehrh. T. medilocia.* Totu la asemenea locuri, mai raru.

C. alpina *L. T. alpina.* Prin paduri montane si subalpine totu la locuri umede, de multe-ori pre trupini de copaci.

Oenothera *L. Luminitia.*

O. biennis *L. L. bienala.* (Luminarica, Luminaré, Luminica de nópte). Pre locuri nasipóse, lînga cali, pre razóre, tiermuri de rîuri, parae.

Epilobium *L. Epilobu.* (Rascóge).

E. angustifolium *L. (E. spicatum Lam). E. angustu 'n foi.* Prin taiaturi de paduri si la marginea acestor'a.

$\beta.$ *latifolium* Roth. Cu form'a normala.

E. rosmarinifolium *Haenke (E. Dodonaei Vill). E. lui Dodoneu.* In Valea Aniesiului lînga rîulu de acestu nume pre substratu nasiposu.

La Rodn'a-nóua (F. Fl. Tr. 1054) nu amu vediutu.

E. denticulatum *Wender (E. Fleischeri Hochst. Chamaenerium denticulatum Schur). E. denticulatu.* Dupa S. E. Tr. 1299 indicatu pre alpele Ineu nu amu aflatu.

E. hirsutum *L. (E. grandiflorum All.). E. grandifloru.* Lînga parae si rîuri, prin tufsiuri la locuri apatóse.

E. parviflorum *Schreb. (E. hirsutum $\beta.$ L. spec. E. hirsutum All. E. villosum Ait. E. pubescens Roth). E. parvifloru.* Totu la asemenea locuri.

$\beta.$ *subglabrum* Koch (*E. rivulare* Wahlbrg).

Inca aci, mai raru.

E. montanum *L. E. montanu.*

$\alpha.$ form'a gen.

$\beta.$ *foliis ovato-lanceolatis (E. nutans Lej).*

$\gamma.$ *collinum (E. collinum Gmet).*

$\delta.$ *verticillatum Koch.*

$\epsilon.$ *Duriaei (Duriaei Gay).*

$\zeta.$ *montano $\times$ roseum.*

La locuri umede si umbróse, prin paduri, tufsiuri, in reg. montana.

E. palustre *L. E. de paludine.*

$\alpha.$ form'a gen.

$\beta.$ *latifolium (E. Schmidtianum Rostk).*

$\gamma.$ *scaturiginum (E. scaturiginum Wimm. E. Kernerii Borbás. E. nutans Kerner. E. fontanum Kern. herb. E. Krausei Nachtr. O. B. Z. 1874 p. 240, 241. — 1876. p. 17 si 109 sequ. Vedi si: A hazai Epilobiumak ismeretehéz, irta Borbás Vincze. Budapest p. 23, 24, 25.*

La locuri umede-umbróse, séu morastenóse, lînga parae, isvóre. Form'a $\gamma.$ in reg. montana si subalpina. (Pro rotund'a la isvorulu-smeului, apoi pre Corongisiu).

$\delta.$ *hyssopifolium Schur. Dupa S. E. Tr. 1285. i. indicatu pre locuri morastenóse in muntii dela Rodn'a si la Valea-Vinului nu cunoscú, este inse cu putintia, cà se referesce la form'a $\gamma.$*

E. tetragonum *L. $\beta.$ obscurum (E. obscurum Schreb). E. tetragonu.* Lînga parae.

E. chordorrhizum *Fries. (E. virgatum Fries). Lînga parae, isvóre.*

E. roseum *Schreb. E. rosietecu.* Inca la asemenea locuri.

E. trigonum *Schrank. (E. alpestre Rechb). E. trigonu.* La locuri umede, lînga parae, isvóre, in reg. montana si subalpina.

$\beta.$ *foliis binis oppositis (non ternis, quaternisve). Totu aci, raru.*

E. alsinifolium *Vill. (E. organifolium Lam). E. roccinosu.* Lînga parae in reg. subalpina si alpina.

$\beta.$ *alternifolium. Foile alterne, nu oposite. Totu aci raru.*

E. alpinum *L. (E. anagallidifolium Lam). E. alpinu.* In locuri alpine lînga parae, isvóre.

$\beta.$ *gellidum, pusillum (E. carpaticum mihi). Pre alpele Ineu lînga parae preste 2000 m. elevatiune. Tulpin'a numai 2—7 cm. inalta, cu 2 linii elevate peróse, cu 1—3 floricele nutante, albe séu ros'a. Foile oposite, camu lungu-petiolate, ovale séu obovate, pre margini intregi, séu fórte finu si departatu denticulate. Capsulele de totu glabre.*

$\gamma.$ *nutans (E. nutans Tausch. Capsulae cano-pubescentes). Dupa H. V. X. J. p. 132, — F. Fl. Tr. 1065 $\beta.$ si S. E. Tr. 1289 indicatu prin alpele Ineu nu amu aflatu si sumu de parere cà se referesce ori la form'a precedentá $\beta.$ ori la *E. alsinaefolium Vill.**

E. ternatum *Schur. E. ternata. Dupa S. E. Tr. 1281 indicatu pre muntii dela Rodn'a lînga isvóre si parae, apoi la Valea-Vinului nu 'lu cunoscú.*

(Va urmá).

Academi'a romana.

Sesiunea plenaria anuale a Academiei romane se va deschide si astadata conformu statutelor sale la terminulu fixatu, care astadata este 23 Februaru st. v. adeca 7 Martiu st. n. Cá de preparare pentru siedintiele sale, reproducemu in acestu organu alu Asociatiunei nóstre câteva processe verbali luate din siedintiele particulare de preste anu si anume dela Nr. 31 din 13/25 Novembre inainte. Se ne desdaunamu noi cesti de dincóce in sfer'a scientifica incai in modulu acest'a pentru lips'a totale de activitatea scientifica a sectiunilor nóstre, paralisate cu totulu din diverse cause, care fiindu cunoscute la toti, e de prisosu a le mai repetí si acilea spre intristarea lectoriloru.

Procesu verbale Nr. 31.

Siedinti'a ordinara tinuta in dia'a de 13 Novembre a. 1881.

Membrii presenti: Quintescu N., Melchisedecu P. S. S. Episcopu, Papadopolu-Calimachu Al., Sturdz'a D. A., Urechia V. A., Aurelianu P. S., Bacaloglu Em., Brândza D., Felix I., Ghic'a Ioanu, Stefanescu Gr.

Sub presiedinti'a dlui Ioanu Ghic'a.

Siedinti'a se deschide la 1 óra.

Procesulu verbalu alu siedintiei precedente este aprobatu inca din acea di la finele ei.

P. S. S. Melchisedecu cetesce memoriulu asupr'a descoperiei adeveratului portretu alu lui Stefanu-celu-Mare, la metropoli'a din Cernauti.

D. N. Ionescu sustiene opiniunile si propunerile P. S. S. Melchisedecu, d-sa pune in evidentia importanti'a acestei descoperiri istorice. Tipulu veridicu alu lui Stefanu-celu-Mare, a existatu in biseric'a St. Nicolae din Iasi.

Acestu portretu a remasu neobservatu, din cauza cá este ascunsu indaretulu unui cafasu. Chipulu lui Stefanu dela St. Nicolae, sémana fórte multu cu celu din evangeliariulu dela Homoru. Academi'a e datóre se dea comitetului statuei lui Stefanu-celu-Mare din Iasi, opiniunea sa asupr'a adeveratului portretu alu lui Stefanu-Voda. Astu comitetu cheltuesce 110,000 lei pentru statua. Elu va face noulu sacrificiu in privinti'a schimbarei capului. D. dr. Fetu din comitetu, s'a opusu mai antáiu la acésta schimbare, preferindu figur'a cea legendara, dar' figur'a disa legendara este numai figur'a lui Christosu. Insusi d. Fetu n'a mai resistatu inaintea evidentiei si comitetulu a telegrafatu artistului Frémier se astepte noue instructiuni. Academi'a sè se grabésca de a aduce contributiunea sa la lucrare elucidandu intrebarea portretelor lui Stefanu-Voda. S'aru cadea cá sal'a siedintieloru nóstre se poséda adeveratulu portretu.

D. Ioanu Ghic'a. Totalitatea Academiei si sectiunea istorica se desbata intrebarea portretului. Sectiunea se presente unu raportu detaliatu si unu proiectu pentru a se decopiá portretulu in marime naturala. Asemenea sè se faca copii de pe paginile mai importante ale Evangeliariului de càtra chiaru meritosulu pictoru care a ajutat pe P. S. S. Melchisedecu si pe d. Ionescu. Aceste

copii sè se vulgarisedie càtu mai multu prin anume publicatiuni.

D. Sturdz'a nici o descoperire asia de importanta nu cunósce cá acea a P. S. S. Episcopulu de Roman. Avemu acumu o evangeliu mai multu dela Stefanu-Voda, unu monumentu istoricu, ba inca si adeveratulu portretu alu marelui Domnu. Inscriptiunea din evangeliariu este de tóta insemnatatea. Acésta descoperire completata prin lucrarile dlui N. Ionescu, dela Iasi, impunu Academiei o datorie. Nu e de ajunsu se decopiemu si se pastramu pentru noi in Academia aceste tesauere. Academi'a trebuie sè adaoge la ele Pomelnicul dela Bistriti'a, list'a autentica si unica a Domniloru moldoveni din timpulu lui Alexandru celu Bunu, si ori-ce alte monumente de asemenea insemnatate si sè le publice, sè le faca cunoscute romaniloru. Mai trebuie cá Academi'a se urmarésca lucrarile istorice nu numai cá pana astadi in modu sporadicu. Ea nu are de ce se ocupá numai de traduceri latine. Fondurile nóstre sè ne serve la lucrari mai proprii a serví la ridicarea simtiului nationalu, prin investigatiuni asupr'a trecutului. D. Sturdz'a cere sè nu se pastredie portretulu lui Stefanu numai in cartónele Academiei, ci impreuna cu celelalte fac-simile dela P. S. S. Melchisedec sè se publice in editiuni populare, sè se faca unu albumu alu Domniei lui Stefanu Voda, in care se aiba locu si evangeliulu dela monastirea Némtiului oferitu totu de Stefanu celu Mare dupa batali'a dela Cosminu. D. Sturdz'a propune inca, cá dlu Lecomte se fia insarcinatu a scóte portretulu lui Stefanu celu Mare dela S-tulu Nicolae din Iasi, cu totulu din loculu lui, cá sè se pastredie aiurea undeva mai bine, sub sticla. Sectiunea istorica sè se ocupe indata de cestiune. D. Sturdz'a profita de presenti'a dlui ministru alu instructiunei publice spre a'lu rogá sè dea Academiei o instalare definitiva, pentru cá sè-si póta utilisá colectiunile. Numai asiá se va compliní oper'a independentiei tierci. Acumu documentele si colectiunile se tinu prin ladi, in càtu nimenea nu póte lucrá cu ele.

D. Urechia arata, cá guvernulu are tóta bun'avointia de-a ajutá constructiunea localului propriu alu Academiei. Aru fi bine sè se grabésca Academi'a a hotarí planulu constructiunei sale.

D. Sturdz'a crede, cá Statulu aru trebuí se doneze Academiei vre-o mosia, venitululu carei'a se servésca cá anuitate pentru constructiune.

Se decide cá memoriulu si fac-similele depuse de P. S. S. Melchisedecu si de d. N. Ionescu sè se trimétia in studiulu sectiunei istorice.

P. S. S. Melchisedecu depune pentru archiv'a Academiei unu chisovu dela Ilie Voda, feciorulu lui Alexandru celu Bunu. I l'a datu unu razasiu cu conditiune sè'lu dea la o casa publica cu luare de adevierintia.

Se primesce cu multumire si se decide a se dá adevierintia in regula.

D. Dimitrie Sturdz'a donéza doue portrete, alu lui Fotiadi, dascalulu de grecesce, si alu unui generalu rusu Radovici *sauveur de Bucharest* la 1807.

D. Papadopolu Calimachi doné dia unu manuscrisu autografu alu lui Beldimanu din 1784 cu titlulu: *Milostivirea lui Titu*.

Se primesce cu multiamire.

D. presiedinte Ghic'a anuntia cá Academi'a a asistatu la deschiderea facultatiei de teologia.

Legatiunea romana din Rom'a trimite copii de documente din Veneti'a, si cere se nu le mai primésca dens'a dela Veneti'a, ci se intre Academi'a directu in corespondintia cu copiatorii insarcinati.

Se primesce propunerea dupa explicatiunile dnului Sturdz'a.

D. presiedinte propune sè se mijlócésca la ministeriu decorarea d-lui Cecchetti din Veneti'a pentru serviciile aduse cu cercetarile documentelor relative la romani.

Se apróba facerea adresei cátra ministeriu.

D. Bujoreanu introduce pentru premiulu Lazaru exemplarele cuvenite din oper'a sa Zapciulu.

Se trimitu la comisiune.

Se primesce dela dlu D. Ghic'a traducerea din Herodotu paginile 251—300.

La comisiunea ad-hoc.

Observatiunile meteorologice ale Bavariei se comunica sectiunei respective.

D. presiedinte cere invoirea Academiei pentru reproducerea in Anale a memoriilor scientifice cunoscute ei din cetiri anterióre.

Se decide cá d. Sionu se represente Academi'a la serbarea desvelirei statuei lui Heliade.

D. N. Ionescu arata cá a fostu insarcinatu de d. ministru alu instructiunei publice cu cercetarea bisericiei lui Stefanu celu Mare din Vasluiu; cu acésta ocaziune a aflatu o inscriptiune la Podulu Naltu pe Barladu, la 1 si jumetate óra dela Vasluiu. Decalculu acestei inscriptiuni 'lu depune pe biuroulu Academiei. D-lui nu a descifrat'o, nefiindu, dice, archeologu séu epigrafistu. Acésta inscriptiune, d. Ionescu crede cá este propria a schimbá asertiunea din cronic'a lui Urechia, cá batali'a cu turcii s'a datu la Gur'a Rachovei, ci ea s'a intemplatu la Podulu Naltu dupa Barladu.

Ne mai fiindu nimicu la ordinea dilei, siedinti'a se ridica la ór'a 4 p. m.

p. Presiedinte, **T. Maiorescu**.
Secretariu generalu, **V. A. Urechia**.

Procesu verbale Nr. 30.

Siedinti'a ordinara tinuta in diu'a de 20 Novembre 1881.

Membri peesenti: Alexandri V., Maiorescu T., Negruzzi I., Ionescu N., Melchisedecu P. S. S. Episcopu, Sturdz'a D., Aurelianu P. S., Bacaloglu E., Brândza D., Felix I., Ghic'a Ioanu.

Sub presiedinti'a dlui Ioanu Ghic'a.

Siedinti'a se deschide la 1 óra.

Se dà cetire procesului verbale din siedinti'a ultima si se aproba.

La cererea dlui Maniu, delegatulu Academiei la serbarea desvelirei statuei lui Heliade, d. Densusianu este rugatu se procure cu spesele Academiei o coróna de lauri.

D. Ioanu Ghic'a arata cá se afla la Londr'a unu fostu studentu alu facultatiei de litere din Bucuresci, d. Torcénu, carele déca aru capetá unu ajutoriu dela Academia, aru fi gat'a se decopiedie documente interesante din British Museum.

D. Alexandri doresce se cunósca mai antáiu insemnatatea manuscriptelor de decopiatu.

Academi'a astépta cá cu intórcerea dlui Ioanu Ghic'a la Londr'a se vadia insusi natur'a documentelor aflate de d. Torcénu, cá apoi sè se decida ce ajutoriu i s'aru puté dá pentru decopiere.

D. secretariu generalu comunica brosiur'a „Comptes rendus hebdomadaires des séances de l'Academie des sciences“, Tome XCIII. Nr. 21 (21 Novembre, 1881) Parisu 1881.

Se va depune la biblioteca.

Se cetesce scrisórea directorului observatoriului din St.-Petersburg, anuntiandu trimiterea cartii *Repertorium für Meteorologie* Bd. VII. Hft. 2.

Se va trimite, cându se va primí, la sectiunea respectiva.

Dlu dr. Dragescu comunica 12 exemplare din *Maternologia*, pentru concursu.

Se va trimite comisiunei respective.

Se primescu cu multiamire 3 calendare pe 1881 donate sectiuniloru Academiei de autorulu loru d. avocatulu S. Mangiuc'a.

D. Meitani trimite fasciculele IV. si V. din studiële sale asupr'a Constitutiunei romaniloru, inscriindu-le pentru vre-unulu din premiele Academiei.

Se trimitu la comisiunea respectiva.

Se cetesce adres'a ministeriului cultelor si instructiunei publice Nr. 16,703 prin care doné dia bibliotecei Academiei copi'a facuta prin ingrijirile dlui Ubcini dupa manuscrisulu din bibliotec'a nationala din Parisu, traducerea in limb'a francesa dupa Arivras Nicolas Grenier de Smyrne (1749).

Se primesce cu multiamire.

Se cetesce adres'a aceluiasi ministeriu Nr. 16,602 trimitiendu manuscrisulu traducerei reposatului profesorulu C. Aristi'a, rapsodiele II—VII din Omeru (prim'a fiindu dejá tiparita) impreuna cu doue documente: unulu dela comisiunea financiara cátra Domnu cu Nr. 193 din 1840 Martie 7. Aceste diverse manuscrise si documente le doné dia dn'a Alexandrin'a Aristi'a, veduv'a reposatului scriitoriu, bibliotecei Academiei.

Se primescu cu multiamire.

D. Hepites comunica Academiei memoriulu seu asupr'a temperaturei dilei din 25 Augustu st. n. 1881 la Brail'a.

Se asculta cu tóta atentiunea de càtra Academia si se trimite la sectiunea respectiva.

Totu d. Hepites mai comunica o notitia asupr'a Bolidului din sér'a dela 25 Augustu 1881, vediutu la Brail'a.

Se incepe desbaterea asupr'a intrebarei despre adeveratul portretu alu lui Stefanu celu Mare.

D. presiedinte Ioanu Ghic'a arata parerea sa de reu, cà d. Hasdeu lipsesce dela siedintia cá sè'si sustiena vederile sale in cestiune.

D. Negruzzi nu se indoiesce de autenticitatea portretului. Acelu atribuitu pàna acumu lui Stefanu celu Mare este numai unu portretu traditionalu, dându-ne unu chipu venerabilu, dar' de locu resboinicu; din contra chipulu dupa evangeliariulu dela Homoru este multu mai conformu cu ceea-ce scimu de caracterulu marelui Domnu. Are caracteristic'a timpului si a fostu legatu inca de atunci in Evangeliu. Apoi inscriptiunea moldovlascoi corespunde cu faptele istorice dela 1473, ferecatur'a evangheliei este dela Stefanu celu Mare, càci arata inscriptiunea: Eu Stefanu Voivodu. Prin urmare cine aru voi se sustiena cà filele cu ilustratiunile si cu portretulu Domnului au fostu adause mai târdiu, se va isbí de faptul legarei evangeliariului inca dela Stefanu celu Mare. D. Negruzzi observa apoi, cà lucrarea din punctulu de vedere alu artei nu este aceási sub Stefanu celu Mare si Petru Raresiu, corectiunea de desemnu mai mare se aflá in lucrarile sub Stefanu; sub Petru Raresiu art'a in genere este mai puçinu recomandabila.

Dlu D. Sturdz'a trece in revisiune tóte stampele aduse de P. S. S. Par. Melchisedecu si de d. N. Ionescu, si sustiene autenticitatea portretului din Evangeliariulu dela Homoru.

Pentru cá sè se dea unu respunsu grabnicu artistului din Franci'a insarcinatu cu turnarea statuei lui Stefanu-Voda, d. Sturdz'a arata, cà evangeliariulu dela Homoru este bine asigurat in manile P. S. S. Mitropolitu din Cernauti. D-s'a doresce sè se asigure totu asiá si frescurile dela sfantulu Nicolae din Iasi.

D. Urechia arata, cà ministeriulu a datu ordine severe, cá pàna la alta dispositiune sè se inchida cu desevsire cafasulu.

D. Sturdz'a, multiemindu pentru asemenea mesuri, exprima dorint'a, cá d. Lecomte se fia insarcinatu a studiá si a propune mesurile pentru conservarea intacta a portretelor dela sfantulu Nicolae. In privinti'a cestiunei, d-sa propune intrunirea imediata a sectiunei istorice si a celei filologice, cá sè se pronuntie, si nu se indoiesce cà votulu Academiei va avé si unu efectu moralu insemnatu: va atrage atentiunea asupr'a frescuriloru dela sfantulu Nicolae si se voru retiené manele sacrilege de a le mai atinge.

D. Alexandri cá presiedinte comitetului pentru ridicarea statuei lui Stefanu la Iasi, doresce grabniculu votu alu Academiei. Ori-càtu figur'a inchipuita dejá de sculptorulu Frémier este frumósa, ea este numai o fictiune si se cade se nu negligemu de a pune in fati'a publicu-

lui adeveratulu chipu alu marelui Domnu. Déca reposatulu Asaki, inspiratu de altmintrelea de nobile sentimente, nu inventá tipulu lui Stefanu celu Mare pe care d. Negruzzi l'a numitu traditionalu, nu erá se fia discussiune astadi in fati'a adeveratului portretu din Evangeliariu si dela sfantulu Nicolae. Asaki a mai vulgarisatu alte chipuri de fantasia, ca Aprodulu Purice, Dragosiu-Voda etc. Acestu barbatu erá si puçinu pictoru si cá atare si-a inchipuitu pe Stefanu cu barba. D. Alexandri nu a prea fostu multumitu de chipulu lui Stefanu-Voda din evangeliulu dela Homoru, dar' vediendu pe acelu dela sfantulu Nicolae, nu i-a mai remasu nici o indoiala de autenticitatea lui. Acestu din urma este tocmai cumu cine-va 'si póte inchipuí pe vítézulu Domnu; elu reprezenta pe adeveratulu resboinicu.

D. Negruzzi intréba pe d. Sturdz'a, de nu cumva exista vre-o moneta romana dela Stefanu cu chipulu lui. Este intrebarea in privinti'a lipsei de barba din portretulu dela evangeliariu, dar' totu fàra barba se gasesce si pe epitafulu dela monastirea Putn'a. Este urgentia a se dá lui Frémier, capulu adeveratu, macaru cà schimbarea va costá 12,000 lei.

D. Sturdz'a adauge si d-lui, cà portretulu anterioru alu lui Stefanu celu Mare este apocrifu, inventiune fie càtu de patriotica a lui Asaki. Colectiunea de portrete a Academiei, cuprinde destule plasmui de acésta natura. Convingerea acésta si-a format'o mai alesu la deschiderea mormentelor dela Putn'a; acést'a s'a facutu in urm'a unoru investigatiuni mari. Pictorii austriaci au visitatu monastirile si au decopiatu frescurile mai cu séma la Suceviti'a si Dragomirn'a. Aceste le-au aflatu de o scóla de pictura superióra. Dela fratii Hurmuzachi amu aflatu, cà pictorii austriaci au declarat, cà pictur'a monastirei Putn'a este ulterióra altoru monastiri. Deci picturile din acésta monastire nu sunt din epoc'a in floritei scoli de pictura de pàna la Stefanu celu Mare. Pe monete dice d. Sturdz'a, nu exista chipu de Domnu, nici pe cele moldovenesci nici pe cele muntenesci din epoc'a lui Stefanu celu Mare.

D. Alexandri revine a combate asertiunile negative càtu privesce autenticitatea portretului dela sfantulu Nicolae, apoi róga pe d. Urechia se faca a se dá la o parte cafasulu cá sè se póta vedé figurile intregi ale Domniloru. D-sa crede cà si in alte parti ale bisericei o zugravitura cu apa va fi astupatu zugravél'a anterióra in uleiu. Sè se vadia cà nu se póte spalá zugravél'a cea cu apa.

D. Ioanu Ghic'a arata, cà a convocat sectiunea istorica conformu votului Academiei, cá se faca unu proiectu complectu relativu la publicatiunea acestoru pretióse fac-simile. D. Ioanu Ghic'a este pentru autenticitatea portretului.

Cestiunea publicarei intereséza tóta tiér'a si nu se indoiesce D. Ghic'a, cà va fi ajutata de d. ministru alu instructiunei publice si cà d-sa va luá tóte mesurile pentru conservarea frescuriloru dela Iasi.

D. Alexandri arata, că deocamdata a recomandat ingrijitoriului bisericeii sfantu Nicolae se garanteze aceste frescuri cu unu paravanu de scanduri, pentru că nu cum-va celu-ce se urca in cafasu, se pōta a le atinge cu piciorēle.

Se decide a grabi convocarea sectiuniloru istorica si filologica pe diu'a de Dumineca 22 Novembre.

Ne mai fiindu nimic'a la ordinea dilei, siedinti'a se ridica la ōr'a 2 si jumetate post-meridiane.

p. presiedinte, **D. Sturdz'a.**
Secretariu generalu, **V. A. Urechia.**

Procesu verbale Nr. 32.

Siedinti'a ordinara tīnuta in diu'a de 27 Novembre an. 1881.

Membrii presenti: Hasdeu B. P., Maiorescu T., Negruzzi I., Quintescu N., Maniu V., Melchisedecu P. S. S. Episcopu, Papadopolu Calimachu A., Sturdz'a D. A., Urechia V. A., Aurelianu P. S., Bacaloglu Em., Brāndza D., Felix I., Stefanescu Gr.

Sub presiedinti'a d-lui D. Sturdz'a.

Siedinti'a se deschide la 1 ōra.

D. secretariu generalu cetesce adres'a d-lui Densuianu, pe lānga care alatura Evangeliariulu dela Homoru.

Se cetesce adres'a ministrului Romaniei dela Rom'a, prin care se alatura noi copii de documente din Veneti'a.

Se decide de a se plati sum'a de 76 lei 50 bani costulu acestoru copieri.

Academi'a regēasca din Copenhag'a trimite urmatōrele carti:

1. Resultatele unoru cercetari asupr'a fortunei si inundatiunei din 13 Novembre 1872 intemplata in marea Baltica.

2. Memoriu asupr'a: Sepiadarium Kochii si Idiopsepius pygmeus.

3. Memoriu asupr'a familiei Podostemacea.

4. Memoriu asupr'a experimenteloru electrice.

5. O dare de sēma (anale) pe anulu 1881.

Se primescu cu multiamire.

Asemenea cartile oferite de d. I. Popescu, proto-popu in Sibiiu, si anume:

1. Organu pedagogicu pentru educatiune si instructiune de I. Popescu. Anulu I. Sibiiu, 1863.

2. Computulu in scōl'a poporala. Manualu pentru invetiatori de I. Popescu. Sibiiu, 1875.

3. Antāi'a carte de lectura si invetiatura pentru scōlele primare de I. Popescu. Bucuresci 1879.

4. A dou'a carte de lectura si invetiatura pentru scōlele poporale romane. Sibiiu, 1880.

Se pasiesce la ordinea dilei.

D. Urechia anuntia Academiei că, dupa dorinti'a exprimata ministrului instructiunei publice de d. membru N. Ionēscu, eri la 2 ōre a telegrafiatu imediatu d-lui

profesoru Urechia dela Universitatea din Iasi se primēasca indata, dela ingrijitoriulu bisericeii sfantu Nicolae celu Mare, Evangeliariulu slavonu alu lui Stefanu Voda. D. profesoru a si sositu asta diminētia si mi-a datu ocasiunea placuta a depune pe biuroulu Academiei doritulu Evangeliariu. D. Urechia 'lu insotiesce de o ilustratiune dupa unu Evangeliariu alu lui Alexandru celu Bunu, facuta in Bucovin'a prin ingrigirile d-lui Panaiteanu din Iasi. In acēsta icōna Alexandru celu Bunu este reprezentatu, că si Stefanu celu Mare in Evangeliariulu dela Homoru, a fiorisandu cartea Evangelieloru.

D. Maiorescu observa că la siedintia fiindu cātiva ōpeti cari nu cunoscū pōte statum causae, aru fi bine sē le spunia prealabilu d. presiedinte Sturdz'a.

D. Sturdz'a, facēndu expositiunea ceruta, arata cumu P. S. S. Melchisedecu a datu la Cernauti de Evangeliariulu dela Homoru cu portretulu lui Stefanu celu Mare. D. Sturdz'a descrie apoi acestu Evangeliariu in partea sa materiala, arata că ferecatur'a lui este din timpulu lui Stefanu Voda, dovada inscriptiunea, că inainte de sinaxariu se aflā o pagina cu inscriptiune, din care se vede că evangeliulu a fostu scrisu de ieromonachulu Nicodimu din Homoru la 1473, că acēsta data amintesce, că si inscriptiunea, o epoca insemnata din istori'a marelui Domnu, că numele de rege alu Moldo-Vlachiei din inscriptiune demonstra, că evangeliulu este dupa ce a batutu Stefanu pe Radu-Voda si a luat pe fic'a lui de soċia. Evangeliulu este ferecatu cu vr'o 4 ani mai apoi dupa scriere pe la 1477, la inceputulu Evangeliului sunt doue foi albe, apoi urmēza inscriptiunea dela George Stefanu, aratandu că Evangeli'a a fostu rapita de Cazaci si că venindu elu cu armata dela Rakoczi sub conducearea lui Kemeni Jánosi, acēst'a a reluat'o dela Cazaci impreuna cu alte spolii, ér' George Stefanu a cumparat'o dela Kemeni Jánosi si a reinapoiat'o monastirei Homoru la 1657 séu 7165 dela Adamu. La pag. 4—7 Evangeliulu lui Matheiu pe contr'a-pagina dela a 7-a fila exista o inscriptiune, acea dela Petru Raresiu, care a datu oca siune dlui Hasdeu se ridice obiectiunea cunoscuta de Academia. Acēsta inscriptiune suna: „In anulu patru-„dieci si siese peste mi'a a sieptea, fost'a cāndu s'a napustitu imperatulu turcescu cu tōte tierile din partea „resaritului, cu cea tatarēasca si cu a Ungro-Vlachiei, asupr'a bieteii tieri a Moldovei, in dilele Domnului Petru-„Voevodu. Si s'a inspaimentatu tōta tiér'a. Ér' noi calugarii dela Homoru, de fric'a ce s'a intemplatu tieriei „trimis'amu acestu tetravanghelu in tiér'a Ungurēasca, la „cetatea Ciceului. Si cāndu s'a intemplatu Petru-Voevodu „se iasa din cetate s'a dusu in tiér'a Ungurēasca in cetatea sa Ciceulu, si a aflatu acestu tetravanghelu acolo „si l'a luat la sine, si in manile sele, si la tīnutu cu „sine, cātu a vietuitu in cetatea Ciceului, si cāndu s'a „dusu in tiér'a Turcēasca, érasu l'a luat cu sine si in „Tiarigradu, si acolo fiindu a tīnutu sfānt'a Evangelia in „manile sele si trecēndu puċina vreme fiindu in tiér'a Turcēasca, nu s'a induratu de densulu Prea Curat'a Maica „si i-a daruitu corōn'a regatului (tiarevi'a) că se fia érasu

„Domnitoriul tiei Moldovei, si crestinelor si a venit
„cu Turcii si a luat sceptrul tiei Moldovei, adeca sté-
„gurile si bine a venit in prea slavita sa cetate si ca-
„pitala Sucéva. Si a datu éra si sfantul tetravanghelu
„monastirei Homorului, pentru sufletul sau si pentru su-
„fletul tatalui sau, Stefanu-Voevodu celu betranu. Fiindu
„atunci egumenu Paisie ieromonachulu si de densulu fiindu
„trimisu (la Ciceu).“

Pagin'a a opt'a este alba si pe contr'a-pagina se
afla iluminatiunea evangelistului. Exista in fruntea fle-
càrei'a din cele patru renduri de evanghelii câte 3 ilustra-
tioni analoge celei dela pagin'a a opt'a. Iluminatiuni se
mai gasescu literei mari, frontispicii si unele ornamente,
atàtu in cursulu operei càtu si la sinaxariu. Inainte de
stàlpii evanghelielor este ilustratiunea cea interesanta:
Maic'a Domnului siedindu pe tronul cu Christu in bratia,
ea arata cu man'a josu, unde se vede unu Domnu cu co-
rona si cu chlamid, oferindu Maicei Domnului evange-
liariulu; la drépt'a este lasatu unu locu albu si arabescuri
din drépt'a in parte lipsescu nefiindu data decâtu coló-
rea cea rosie. Acést'a este, adaoga d. Sturdz'a, starea
materiala a evangeliariului. D-sa amintesce apoi, cà P.
S. S. Melchisedecu a datu cu gandulu, cà portretulu ace-
st'a de Domnu este alu lui Stefanu celu Mare, ér' d.
Hasdeu a sustienutu cà este alu lui Petru Raresiu pe
temeulu inscriptiunei de mai susu dela acestu Domnu,
in care se dice cà Petru Raresiu, a tinutu in manile
sale evangeliariulu.

D. Urechia observa in trécatu, cà verbulu tîne
are in limb'a romana si intelesulu de a posede, si cà deci
nu trebue legata expresiunea din inscriptiune cu actulu
representatu in icón'a ce avemu de fatia.

D. Hasdeu care a venit la siedintia dice cà, in-
talnindu pe d. Densusianu de diminétia l'a intrebatu, este
Stefanu celu mare? Dupa câte i-a spusu d. Densusianu,
incepuse a stá pe ganduri. A venit inse mai târdiu si
a examinat si s'a convinsu cà nu este Stefanu celu Mare.
In manuscriptele din evulu-mediu celu ce donéza o carte
unei bisericé nu érá zugravitu la sfersitul cartiei, ci in
capulu ei. In evangeliariulu dela Homoru se vede, cà
zugravulu a profitatu de o fóia remasa alba dupa sina-
xariu si care fóia dupa obiceiulu scriitoriloru remane alba
pentru inscriptiuni si notitie posterióre. Vr'unu pictoru
posterioru a inchipuitu pe acésta fóia alba, unu feliu de
comentatiune a inscriptiunei lui Petru Raresiu. S'aru
puté afirmá asertiunea mea, déca s'aru constatá cà acésta
icóna este de aceea si mana facuta, care a zugravitu evan-
gelistii, cari aceia sunt necontestati din timpulu lui Ste-
fanu celu Mare. D. Hasdeu nu afla icón'a zugravita de
acelasi artistu care a zugravitu evangelistii, este mai multa
arta in capulu Domnitoriului decâtu alu Evangelistiloru.

D. Urechia: pentru cà icónele se faceau dupa
anume tipariuri traditionale.

D. Hasdeu. Apoi chiaru dupa colori se vede di-
versitatea de mani, la evangelisti este altu albastru de
càtu celu din icón'a disa a lui Stefanu. Violetulu dela
mantau'a Maicii Domnului nu exista la apostoli.

D. Stefanescu. De ce sè nu credemu cà vap-
séu'a acést'a érá rezervata pentru Maic'a Domnului.

D. Hasdeu. La nici unulu din cei patru evan-
gelisti nu exista acésta colóre. Totu asiá rosiulu poncé
din icón'a lui Stefanu-Voda nu exista la evangelisti. Ba-
nuelile mele deci potu fi legitime. Pana astadi acestu
portretu nu este demonstratu alu lui Stefanu-Voda, pe
càndu portretulu publicatu de Asaki, are o basa, càci e
gasitu in biseric'a dela Radauti in Bucovin'a, fundata de
Stefanu celu Mare si posedendu portretele murale ale fa-
miliei domnesci chiaru din acea epoca, fara nici unu ana-
cronismu in inscriptiuni, precumu suntu anacronisme in
portretele dela biseric'a Sf. Nicolae din Iasi. Apoi por-
tretele de Radauti ne representa pe Stefanu cu barba de
colóre inchisa. Cine are barba, va fi zugravitu cu barba,
ori càtu de prostu aru fi pictorulu; icón'a de fatia este
fara barba. Mai sunt si consideratiuni psihologice: figur'a
acést'a imberba si rubicunda nu mi amintesce pe Stefanu
celu Mare, care este mai bine inchipuitu la Radauti sub
aerulu de calugaru síretu. Intr'adeveru, Stefanu celu
Mare, pe tronulu papalu, aru fi fostu unu Sextu V; eu
nu vedu in Stefanu numai pe resboiniculu, ci si pe vi-
cleanulu, mai alesu pe vicleanulu.

D. Chitiu. Dar' ce faci cu portretulu dela Sf.
Nicolae, care si acela este asemenea cu celu din cartea
dela Homoru?

D. Hasdeu. De acel'a potu vorbi fara chiaru a'lu
vedé. Nu este portretulu dela Sf. Nicolae zugra-
vitu din timpulu lui Stefanu-Voda, ci a fostu zugravitu
de vr'unu pictoru mai târdiu, care s'a luat dupa cronic'a
lui Urechia, dovada amu zugravirea langa Stefanu, a Dóm-
nei Eudoxi'a, care érá mórta càndu a inceputu a se cladí
aceia biserica. Apoi ce cata Eudoxi'a acolo unde se afla
Bogdanu, care nu este fiulu ei, ci alu Mariei?

D. Urechia. Credu cà d. Hasdeu se incéla in
privinti'a portretelor murale dela Sf. Nicolae. Ipotesa
pentru ipotesa, eu credu cà mai antàiu si chiaru in tim-
pulu lui Stefanu celu Mare au fostu zugraviti Stefanu si
cu Eudoxi'a, care pe atunci traiá. Bogdanu-Voda ter-
minandu precum se scie adornamentarea interna a Sf.
Nicolae, zugravulu l'a inchipuitu si pe elu inainte de Ste-
fanu celu Mare si n'a simtitu nevoi'a se stérge pe Eu-
doxi'a si se puna in locu'i pe Mari'a. Càndu cãfasulu
va dispãrea, se va limpedí multu mai lesne acésta intrebare.

D. Hasdeu vorbesce apoi despre epitafu, despre
care nu se póte pronuncia pana nu l'ar avé de fatia.
Unu aeru nu se face intr'unu anu séu doi, s'a pututu
fórte bine cà aerulu pusu in lucrare sub Stefanu celu
Mare sè se sfersiesca numai sub Petru Raresiu, asiá cà
inscriptiunea se fia dela Stefanu celu Mare, érá portre-
tulu se fia al Domnului din urma.

P. S. S. Melchisedecu, respinge argumentatiu-
nea pe diferinti'a de colori. Zugravii bisericesci pana
astadi au tipuri si colori determinate pentru fia-care sfantu.
Acést'a se vede chiaru in icón'a dela Homoru, unde ve-
deti cumu man'a Maicii Domnului amintesce pe ale evan-
gelistiloru si au ceva de caracteristicu, pe care miniatu-

ristulu nu s'a sciutu obligatu sè'lu mantina si la man'a omului Domnitoriu.

D. Maiorescu analizéza unulu dupa altulu argumentele negative aduse de d. Hasdeu. Portretulu dela Radauti este totu atátu de fàra de basa càtu si celu de fatia. Pentru ce, celu de Radauti si nu celu dela Sf. Nicolae aru fi mai autenticu? Cà unulu are barba celalaltu nu are, nu este o basa. Tocmai pentru cà avemu mai multe portrete fàra barba: la Homoru, la Sf. Nicolae, pe epitafu, presumptiunea devine mai favorabila portretelor ce ne stau de fatia, presupuindu cà si pentru portretele postume aru fi servitu o traditiune in acésta privintia. Argumentulu alu doilea cà nu totu acelasi artistu a zugravitu icón'a lui Stefanu si evangelistii, nu este mai resistentu. 'Mi inchipuescu cà, pentru scrierea evangeliarului s'a cerutu unu timpu de càti-va ani, nu se póte dar' cá in acestu timpu murindu primulu iluminatoru, unu altulu sè'i continue oper'a?

Nicodimu a scrisu, dar' iluminatori au pututu fi mai multi. Cum ve explicati chiaru cà lucrarea pare neispravita si este lasatu unu locu albu chiaru in icóna?

D. Hasdeu. Cându Stefanu a datu Evangeliulu la Homoru, elu erá terminatu si nu erá nici o graba de óre-ce a fostu ferecatu numai dupa patru ani dela scriere. Toti evangelistii sunt desemnuri terminate, numai icón'a cu Domnitoriulu este neterminata ceea ce probéza cà acestu desemnu, executatu de vr'unu calugaru posterioru a fostu facutu nu sub Stefanu celu Mare, care n'aru fi donatu unu Evangeliariu pe deplinu gat'a, unde inse nu erá gat'a tocmai portretulu lui Stefanu celu Mare.

D. Chitiu crede cà loculu lasatu in albu erá destinatu se primésca vr'unu altu portretu.

D. Urechia nu se indoiesce cà loculu albu erá rezervatu pentru inscriptiune precumu se vede inscriptiunea dupa icón'a lui Ognatz Dux Valchieae, pe care o pune in vederea Academiei.

D. Maiorescu, nu aproba explicatiunea dlui Hasdeu, nu erá nici o graba sub Petru Raresiu care inapoiéza evangeliarulu monastirei Homorului, prin urmare calugarulu de cari vorbesce d. Hasdeu, puté sè-si fi terminatu lucrarea in tóta liniscea. Nu asiá, sub Stefanu celu Mare cari dupa atàti'a ani de lucrare tîné se ajunga a'lu dá monastirei. Déca evangeliarulu in starea in care 'lu vedemu erá redatu monastirei de càtra Petru Raresiu, urmá cà in desemnulu acestei carti din manile Domnitoriului se ne presinte aspectulu externu alu acestui evangeliaru, din contra, in icóna se vede o carte inca neferecata si altu-feliu ornamentata, e probabilu cà este tocmai aspectulu evangeliarului inainte de ferecare, càci acésta ferecare s'a facutu patru ani mai târdiu, va se dica personagiulu care donà cartea din icóna nu puté fi Petru Raresiu, ci Stefanu celu Mare.

D. Chitiu. Nu importa cestiunea barbei pe care in genere cei vechi ai nostri o purtau numai la betranetie, deosebirea intre expresiunea fisica a portretului din

evangeliariu, de expresiunea fisica a portretului celui cu aeru de calugaru, este in favórea autenticitatiei portretului ce avemu inainte, despre acést'a vorbesce neindiosu si alta impregiurare. Óre obiectulu principalu alu icónéi se fia darea de Petru Raresiu, a unui lucru, care nu erá alu seu? Acestu momentu materialu alu darei puté elu se impinga pe iluminatorulu evangeliarului de a zugraví pe Petru Raresiu restitutorulu si nu pe Stefanu-Voda, primulu donatoru? In acésta icóna eu vedu o ofranda ér' nu o restitutiune. Pentru acésta restitutiune erá de ajunsu inscriptiunea dela Petru Raresiu. D. Chitiu conchide la autenticitatea portretului lui Stefanu celu Mare.

D. N. Ionescu, arata cumu d-sa a venitu la convictiunea cà, acestu portretu este celu mai vechiu alu lui Stefanu-Voda, elu s'a seversitu in Iunie 1473, in ce impregiurari? — Dupa cért'a cu Radu-Voda carele batutu, autorisà pe Stefanu sè se numésca: царъ молдовляскои.

Acésta titulatura este a unui momentu fórte scurtu din viéti'a lui Stefanu; lucrurile se intorcu apoi si titlatur'a acést'a nu mai este posibilá. D. Ionescu cetesce din cronic'a lui Urechia bataliele dela Brail'a, dela Soci si din Cursulu-Apei. Evangeliulu este cu doi ani in urm'a bataliei cu Turcii dela Barladu la 1475. La 1476 Stefanu este stropsitu la Valea-Alba prin intervenirea la Turci a lui Radu-Voda. Evangeliulu a fostu scrisu deci intr'unu momentu tulbure si de isband'a efemera din 1473, dupa batali'a dela Cursulu-Apei. La Novembre acelasi anu Stefanu iá Dómna pe Mari'a fat'a lui Radu. In nesciinti'a in care erá miniaturistulu, cine va fi Dómn'a lui Stefanu celu Mare, póte a lasatu elu locu albu cá se'i faca apoi portretulu. Icón'a dupa evangeliaru a trebuitu se fia luata dupa natura. Monastirea Homoru este inzestrata la 1492 numai, ér' pâna la acésta data, ea nu erá domnésca si deci nu adesea visitata de Stefanu, asiá cà pictorulu a trebuitu se ascepte ocasiunea de a'lu intàlni, cându dara Stefanu trecù spre tiér'a Ungurésca. La Putn'a chipulu lui Stefanu este conventionalu si de buná séma dupa mórte. Portretulu dela Sf. Nicolae din Iasi este de buna séma alu doilea dupa celu din evangeliaru. Sf. Nicolae a fostu ziditu in urm'a bataliei dela 1475 de si s'a ispravitu numai la 1492, in anulu in care a fostu indiestratu si Homorulu. Apropiati aceste date, dice d. Ionescu si veti conchide cà si mine. La obiectiunea adusa de d. Hasdeu in privinti'a portretului Eudoxiei, d. Ionescu cà si d. Urechia crede cà Bogdanu s'a adaogitu pe sinesi mai târdiu inaintea portretului tatalui seu si a lasatu nestersu pe alu Eudoxiei vitregei sale. Portretulu dela Sf. Nicolae contrastédia pe acelu dela Putn'a. Se afla la mitropoli'a din Iasi unu portretu care trece de alu lui Stefanu celu Mare, acést'a inca e cu barba si mustati, dar' nu este altulu decátu portretulu lui Bogdanu dela Sf. Nicolae, pandi'a acést'a la 1304 a luat'o Veniaminu Kostaki Mitropolitulu, crediendu cà este Stefanu, pe cându este Bogdanu. La Sf. Nicolae dupa ce se va ridicá cafasulu, este unu studiu de facutu care va aduce lumini nóue asupr'a cestiunei de care ne ocupamu.

Órele fiindu inaintate, siedinti'a se ridica, anuntian-du-se cea viitoare extr'a-ordinara pentru a dou'a di

p. presiedinte, **T. Maiorescu.**
Secretariu generalu, **V. A. Urechia.**

(Va urmá.)

Suveniri din Rom'a antica.

(Fine).

Pruncii familielor mai inalte, precumu erau cu-rulii (persóne magistratuali), purtau in prim'a epoca a educatiunei unu medalionu de auru, ce depinde la gútu (bulla aurea) si unu vestmentu lungu numitu *toga praetexta*, brodata cu catifea purpuria, spre distingere de acei de rangú mai inferioru, alu caroru vestmentu avé aceeasi forma, inse erá de materia mai simpla. Cándu inse baiatii ajungéu la etatea de 15 ani, erau obligati a depune acelu vestmentu, dar' mai târdiu dupace prin virtute, cultura si nobletia se facéu demni, éra 'lu reprimiau. La depunerea togei praeteste baiatii avéu se imbrace asiá numit'a *toga virile* (toga virilis), cu care ocaziune i-se taiá perulu celu lungu ce 'lu purtá pàna atunci, simbolisandu prin acést'a urmarea disciplinei severe, inse nobile. Abiá erá momentu, pre care prunculu sè-lu fi asteptatu cu mai mare doru si bucuria cá acel'a, cándu schimbá tog'a praetexta cu tog'a virile, pentru-cà de aci inainte, de si faptele lui erau impreunate cu responsabilitate mai mare, totusi avé o viétia mai libera considerandu-se de barbatu, de cive. —

Actulu acest'a decurgea in modulu urmatoriu: tinerulu sacrificá dieiloru in cas'a parintiésca oferindu-si bulla aurea Lariloru*) si insoçitu de parinti, consangeni si amici mergea spre Foru (loculu legislatiunei), unde unu pretoru ii presentá tog'a virile, pre care o primiá intre ceremonii solemne, promitiendu mai antàiu, cà in tóta viétia sa se va nisú a fi membru folositoriu statului si binelui publicu.

Déca erá demnu séu nu de purtarea togei virile, avea a documentá tinerulu in decursulu anului de proba (tirocinium), in care timpu erá obligatu la exercitii gimnastice mai dure decâtu pàna aci, la cercetarea societatiiloru barbatesci oneste, mai incolo avea se asiste la pertractari juridice, cá prin acést'a sè se initiedie in viétia publica, ceea ce se intemplá prin conducerea parintiloru séu a vre-unui barbatu de incredere. Cu espirarea anului de proba nu se finea si timpulu instructiunei in sensu strictu luate, ci numai relatiunea esistente intre invetiatoriu si invetiacelu se schimbá ceva, încátu adeca de aci incolo alegerea retoriloru si filosofiloru, pre cari avé sè-i

*) Larii erau nescari imagine ce representau pre dieii diverseloru lucruri domestice si pre cari ii venerau cá pe patronii speciali ai caselor. Intocma precumu se intempla pàna in diu'a de astadi la tóte popórele christiane de ritu orientale, chiaru si in parte mare a Italiei cu icónele santiloru.

Red.

asculte, depindea dela liber'a sa voia, ér' de alta parte dupa tirocinium tinerulu nu se considerá atátu de invetiacelu câtu mai virtosu de auditoriu alu sciintieloru propuse de profesori. Toti càti purtau toga virile pàna la anulu 17. cándu trebuiau se intre in serviciulu militariu, 'si tinéu manile ascunse sub toga, ceea insemná modestia. Cine nu se distingé prin deosebite virtuti, precumu tienuta demna si seriósá, ordine si moralitate, nu erá demnu de *virtus romana*. Precumu instructiunea, asiá si educatiunea, de si in sensu mai largu, se continuá totusi si dupa espirarea anului de proba. De aci incolo tinerii erau indrumati la cercetarea castreloru militare, cá se-si càstige cunoscintiele necesarie la art'a bellica. Cei cari din caus'a miseriei erau impediti a'si insusí regulele instructiunei si educatiunei, fara de cari nu avéu dreptu a se numi *romanus sum. civis*, — se instruai prin barbati betrani onesti. Prin cercetarea Forului si asistarea la pertractari din sfer'a dreptului, tinerii veniau in contactu cu cei mai renumiti jurisprudenti, cu cari apoi se asoçiau la excursiuni si preambлари, tinendu colloquia intre sine despre chiarificarea si resolvirea unoru si altoru cestiuni importante. Aceste exercitii civili si militari erau isvórele din care se adapá junimea romana, acea junime, care pentru in florirea statului si imperiului isi sacrificá totu, si chiaru in faci'a mortiei priviau cu despretiu! In resumatu: cestiunea Romei relativa la educatiune si instructiune, pietri anghularie ale ori-carui statu, erá considerata directu din punctu de vedere practic. Romanulu cá si Spartanulu, studiá „in viétia, prin viétia, pentru viétia.“

Aceste sunt trasurile mai insemnate de educatiune din viétia Romei in epoc'a pubertatei si juventutei, incependu dela cei 7. regi, trecèndu prin periodulu republicei si alu eroismului pàna la derimarea Cartaginei si Corintului càtra mediloculu secului II. a. Chr. cándu prin inavutirea celoru destinati pentru conducerea statului a inceputu a se potolí flacar'a moralului ce ardea in inimele tuturoru si interesulu si binele comunu a fi delaturatu prin egoismulu distrugètoriu. Cu câtu Rom'a se apropia mai repede càtra punctulu culminante, cu atátu mai infioratoriu 'si perdea disciplin'a antica din puterea si suculu seu vivificatoriu, furisiandu-se in tóte arteriile statului sangele coruptiunei care au adusu cu sine dissolvarea omnepotentiei romane. Acést'a de si cade cu deosebire in epoc'a domniei imperatiloru romani, ea in se a prinsu radecini càtra finea republicei. Dara cá se putemu intielege mai bine caus'a decadentiei gloriei romane, este necesariu a ochi puçinu in câteva cestiuni politico-culturali, cá unele ce stau in conesiune strinsa cu desvoltarea fenomenelor educatiunei, dela a carei directiune buna séu rea depinde sustarea ori-carui statu.

Rom'a in auror'a istoriei sale contopise tóte elementele straine intr'unulu compactu, devenindu prin acést'a dómnia tuturoru; mai târdiu a complanatu certele escate intre individii provediuti cu drepturi private si intre cei

cu drepturi publice, titulandu atātu pre plebei cātu si pre patricii cu numele de cive romanu. Pre bas'a legiloru create de decemviri, cari compunéu corpulu juridicu, statulu in fine luase o colóre democratica, si cá democrati'a se nu degeneredié in ochlocratia (domnirea poporului), in respectulu acest'a asemene s'au luat mesurile necesarie.

Fiindu Rom'a pre incetulu organisata, dupa o pauza scurta incepe a ochi spre pamentulu esternu si prin invingerea Samnitiloru devine dómn'a Italiei, insuflandu respectu si bucurandu-se de glori'a esterna si interna. Viéti'a sa privata inse 'i este totu simpla, acésta inse este o simplitate asia, cá sub ea stà ascunsu si bine pastratu sigilulu patriotismului si moralului.

Dupa cucerirna Asiei mici si Africeii, nici o putere esterna nu mai avé curagiulu a se opune Romei. Dar' pre cātu se ridicase respectulu bratiului romanu in tóte partile, pre atātu de alta parte se debilitá freulu gubernatoriu si cu elu cei gubernati. Cetatienii romani, cari odinióra cá atari erau factorii principali ai iufloirii statului, de ací incolo nu aperau cu atātu focu si entusiasmu binele comunu, ci coplesiti de egoismu 'si vedea fia-care de interesulu propriu. La transformarea acést'a a contribuitu neasemenatu de multu si acea impregiurare, cá córd'a geniului anticu italicu, care asiá contopise individulu in statu, cātu fia-care individuu simtiá personalminte puterea si glori'a statului, — totu mai multu se debilitase prin strabaterea civilisatiunei helene. Acést'a o au prevediutu Cato, Fabiu Maximu si altii, si pēntru aceea se si nesuiau a pune stavila invasiunei ideiloru grecesci, cá nu cumva se strabata si in straturile inferióre ale poporului, cáci aceea se considerá de unu presemnu, prin care avé simplitatea virtutiei se suferé; inse indesiertu, pēntru-cá tóte ordinatiunile emanate in acestu respectu au fostu numai unu echou mutu! Scipionii, Emilianii si altii studiau cu diligentia fórté mare poesi'a si filosof'a greca, ma chiaru acelu Catone, care a demandatu inchiderea scóleloru din Urbe, alungarea retoriloru, cá unii ce erau considerati de corumpetorii si demoralisatorii poporului, vedindu necesitatea limbei si literaturéi grecesci, la adenci betranetie a inceputu a le studiá. Asiá spiritulu vigurosú romanu devenise invelitu cu mantau'a poleita a spiritului orientale, si prin acést'a disciplin'a statului degenerá. Nice chiaru partea preponderanta a poporului, care inca multu timpu dupa ocuparea Greciei estimá capu-de-operele arhitecturii si sculpturii din Athen'a simplimente dupa valórea materialului si nu dupa a formeii esterne, si care mai multu se delectá la representatiunile si scenele sangeróse ale animaleloru si gladiatoriloru, n'au fostu in stare a oprí invasiunea geniului helenu.

O alta lovitura de statu a capetatu imperiulu romanu prin tesaurii rapiti si acumulati in Rom'a, cu ocaziunea diverselor resbele si triumfuri stralucite. Toti cāti se ocupau cu afacerile resbelului, cu destinele si conducerea statului, erau incungiurati de averi fabulóse; in loculu caseloru simple se edificasera cele mai grándióse palaturi, posesiunile cele vaste transformate in elisee

pamentesci, diferitele ville pompóse, bai si lacuri luxurióse, tóte construite cu spese enorme, tóte aceste óre nu au fostu destule medilóce pēntru inveninarea mintiei si inimei? Averea lui Cicerone erá pretiuita in 2,000,000 sestertii si senatorii totusi 'lu considerau cá pre unu omu seracu! Se dice despre oratorulu Hortensiu, cá 'si udá arborii cu vinu si cá aru fi lasatu dupa sine un'a ereditate de 10,000 ocale vinu de Chios. Prin aceste si altele aristocrati'a ce se bucurá de unu spiritu finu si cultura inalta, devenise sclavulu sensualitatéi, simtiulu umanu fú degradatu si sacrificatu superbéi neinfrenate. Poporulu erá tractatu de unu instrumentu orbu alu claselorú mai inalte. „Virtus romana“ si-a ascunsu faci'a in velulu de doliu si plangea, plangea amaru! Rom'a, tronulu moralului vechiu, fú sfarmata de piciórele tuturorú vitiiloru: omoruri, sinucideri, versari de sange, intrige, tradari dela micu pāna la mare, dela tieranu pāna la consulu, erau lucruri de tóte dilele! Sertoriu, care fusese alesu comandantu in Hispania, voindu a redá Romei si poporului libertatea, pléca cu ostile contr'a Italiei, unde reportéza invingeri stralucite, dupa cari a fostu invitatulu la o mésa data de generalii sei in onórea triumfului. Nemic'a alt'a a fostu aceea serbare, decātu o conjuratiune infernale provenita din invidia si reutate. In decursulu festivitatiei mai multi dintre cei presenti cautau ocaziune spre a se incurcá in disputa cu Sertoriu; elu inse cá si cāndu aru fi presimitu periclulu ce'lu amenintiá, nu se dimite in nici-o disputa, ci spre incungiurarea neplaceriloru se retrage la o parte. Atunci unu anumitu Perpenna ridica unu pocalu de sticla si prin aruncarea lui la pamentu dá semnalulu de atacu. Conspiratii setosi de sange cá tigri, se arunca asupr'a lui despoindu-lu de viétiá in modulu celu mai barbaru. Asiá se finí viéti'a marelui, generosului, virtuosului si genialului Sertoriu, scrie Mommsen.

Mai tårdiu in an. 44 a. Chr. celu mai espresu caracteru de belliduce romanu, celu mai gloriosu triumfatoriu Iuliu Cesare, in mediloculu planuriloru sale bellice fusese ucisú prin 23 lovituri de pumnalu de insúsi a miculu seu Iuniu Brutu. Cesare nē mai putendu-se aperá, cá sē nu se espuna risului, se inelue in tog'a sa si eschiamandu: „Si tu Brute“, cade la pamentu!

O alta cauza, care au adaosu fórté multu, cu deosebire cātra finea republicei la decadenti'a caracterului anticu romanu, a fostu si tristulu stadiu in care decadise agronomi'a. Calamitatea si coruptiunea strabatuse si cele mai inferiori straturi ale societatiei romane, pēntru aceea si agricultur'a, care multu timpu formá un'a dintre cele mai placute ocupatiuni ale Romanului, incepu a regresá si stagná. Inca Romulu erá convinsu, cá nimicu nu retiene pre omu a remané pre lānga patri'a si caminulu parintiescu, si nimicu nu nutresce moralulu si nu cresce patrioti mai devotati binelui comunu, cá posesiunea de pamentu. Si in adevéru, in dilele mai bune ale Romei chiaru si aristocrati si belliduci renumiti prindeau cu placere córnele plugului. Niebuhr enaréza despre Cincinatu, cá acest'a erá ocupatu la cāmpu cu aratulu, cāndu fú incunosciintiatu prin doi lictori cá este

denumitu de dictatoru; *) acest'a parasesce câmpulu, imbraca tog'a, merge si invinge pre Volsci si Aequii, cari neincetatu faceau asalturi asupr'a Romei, si dupa aceea se întorce cá invingatoriu între esclamarile de bucuria ale poporului, pre care l'a liberatu de inimici.

Asemenea nice religiunea nu a mai pututu servi de bariera aperiatoră contr'a dissolutiunei generali a moralei stramosiesci, de órece chiaru reprezentantii religiunei desgustau poporul prin purtarea loru suspitiósa dela asistarea ceremonieloru religióse escitandu idiferentismu fația de totu ce adorau antecesorii loru; afara de acést'a dieii nationali romani si-au pierdutu multu din caracterulu loru anticu si prin contopirea loru cu cei grecesci, din care cauza ideile religióse, primitive capatandu o alta insemnatate, s'au intunecatu si stersu din inimele celor culti. Dara lovitur'a cea mai grea o a primitu religiunea in urm'a unoru idei filosofice, ce se stracurara in tóte partile prin unu opu altu lui Eumenes tradusu de Enniu, unde se dice, cá dieii nu sunt altu ceva, decâtu barbatii cei mai escelenti si cá din partea generatiuniloru venitórie merita cea mai profunda recunoscintia si stima. De aci se intielege cá nu a lipsitu nici urmarea trista: poporul deveni predomnitu si captivatu de catusiele tuturoru superstitiuniloru si fermecatureloru; ér' cei mai luminati tractau religiunea cá pre o institutiune politica acomodata pentru infrenarea poporului. Chiaru *pontifex maximus* Quintus Scaevola erá de parere, cá religiunea este de doue specii: un'a rationale-filosofica, ceealalta nerationale si traditionala. Cea d'antáiu fiindu daunatiósa si nesatisfacatória pretensiuniloru spirituali ale poporului — este nefolosítoria, ér' a dou'a din natur'a sa este rea.

Éca religiunea carei'a i-se inchiná poporul pâna aci, cum devine tradata de cei mai inalti reprezentanti ai sei! Pentru aceea nu avemu de a ne mirá, déca cátra apunerea republicei cei mai multi ignorau si supremele oficie preotiesci, asiá cátu séu de locu, séu numai cu greu se aflau individi, cari se imbrace vestmentulu sacerdotale. Locurile sacre remanendu desierte, painginii si muschiulu eráu decórea loru!.. Prin decadenti'a religiunei, care si altucumu respirá fórte greu, naturalmente a trebuitu sè se cufunde moralitatea si mai tare. Cei cari aminteau in órele ultime ale republicei romane cuvintele: virtute, patriotismu, eroismu, nobletia si altele, erau espusi risului si batjocurei. S'a constatatutu din partea unor'a, cá pre la anii 60—30 a. Chr. erá fórte greu a guberná imperiulu romanu cu esactitate si conscientia. Rari, fórte rari se aflau familii decorate cu flórea candida a moralului strabunu. Acést'a nice cá a pututu fi posibilu, pâna cându mamele in locu de a se interesá de educatiunea prunciloru si conducerea casei, se cufundau in viéti'a cea mai desfrenata si aventurósa. Déca ici coela totusi se mai aflá câte o figura marétia, acesti rari fenomeni erau cu multu mai puçini

*) Dictatorulu se alegea numai in periclu extraordinariu pre 6 luni, in care timpu erá domnu absolutu, asiá cátu neconditionatu erau obligati a i-se supune toti oficialii de statu.

decátu cá radiele loru se fia pututu strabate si incaldí inimele orbecande in grosulu intunerecului; modelele vietiei familiare si ale virtutiloru femeiesci in genere au disparutu. Ce e dreptu, se aduceau legi contr'a luxului femeiescu, dar' atátu aceste cátu si alte ordinatiuni relative la restituirea ordinei morali si a modului de viétia cu atátu mai tare iritau inimele cele corupte, si prin urmare remasera fâra nice unu efectu salutariu. Luxuri'a in mancari si beuturi nu se aretá in tóta splendórea sa si instinctulu celoru din giurulu meseloru nu erá satisfacutu, déca acele nu erau decorate cu tóte raritatile lumei. Bucatariulu lui Lucullu sciá inainte, cá o mésa arangiata in salele lui Apollo va costá 45,000 fl.! Cicerone ne dá o idea despre desfrenarile comise la ocaziuni de prandiuri mari cându dice, cá refectoriulu intru atát'a erá de acoperitu cu ómeni beti fâra deosebire de sexu, cátu acel'a semená mai multu cu unu câmpu de resbelu decâtu cu sal'a de prandiu. Acestu instinctu de bestii subjugase pe tinerime pâna la unu gradu cá acel'a, incátu acésta fâra a se gená de nimeni, isi vindea onórea si libertatea pentru satisfacerea sensualitatiei, ma si la conferintia inca participau loviti de spirtulu beuturiloru aromatice. Luxulu femeiloru aducea cu sine câte 10—15 mode de vestminte pre anu, si ele in locu de a captivá inimele barbatiloru prin inima nobila si curata, mai virtosu o faceau acést'a prin diverse apucaturi si gesticulatiuni dejositórie; in societate afectau sciintia din scriitorii greci si latini, compuneau poesii sensuali, dau representatiuni teatrale (sè-si imagine stimatulu lectoru cá ce scene au pututu fi acele), numai si numai cá se póta aruncá cu atátu mai tare curs'a placheriloru momentane in inimele barbatiloru. „In adeveru e greu a defini cá barbatii séu femeile erau mai tare innecati in noroiulu demoralisatiunei, cându nice unu Pompeiu, M. Antoniu, Cicerone si multi alti ómeni mari de ai Romei inca nu au fostu scutiti de pét'a ce innegresce mintea si inim'a, eschiama unu scriitoriu!

Camu aceste sunt liniamentele generali politico-sociali ale Romei antice pâna pre la anulu 30 a. Chr. pâna la pasirea pre tronul a lui Augustu Octavianu, cu care se incepe er'a imperatiloru, dintre cari cu esceptiunea cátoruva, unulu cá unulu inpingeau imperiulu romanu spre abisulu dissolutiunei. De órece inse acést'a epoca numai pentru o clasa de ómeni este instructiva, ne vomu oprí aci.

Puçine fapte istorice sunt asiá de instructive pentru inflorirea si fericirea séu decadenti'a statului si a familiei, cá si cele ce au decursu pre timpulu republicei antice romane. Pâna cându *virtus romana* erá considerata din partea Romei cá celu mai corespundietoriu medilocu pentru glori'a romana; pâna cându statulu facea totu pentru asigurarea pazei interne mai virtosu prin diferite legi salutarie, pâna cându pre fruntea femeiei stralucea diadem'a candida a pudicitatiei si pâna cându in inimele barbatiloru si ale junimei erá cu scumpetate pastratu simburile moralei si alu modestiei: Rom'a inflorea, prosperá, inlâintru si inafara, erá respectata de tóta lumea cá unu centru, in giurulu cáru'i'a se invírtea civilisatiunea si cul-

tur'a. Indata ce religiunea si-a perdutu insemnatatea si importanti'a sa si tesaurii acumulati in Rom'a dupa victoriile reportate asupra diferitelor popóre au ruptu córd'a respiratiunei solide, eroismul a lanceditu, simtiulu de onóre s'a prefacutu in lasitate, drapelulu virtutiei s'a calcatu in picioére si asiá ceriulu Romei s'a intunecat!... Rom'a a fostu, dar' ea a disparutu!... Asiá a disparutu inse Rom'a, cà prin idealulu dreptului ce a cultivatu si desvoltatu pâna la celu mai inaltu gradu, s'a facutu neuitata, pentrucà a datu omulu loculu ce trebuie sè-lu ocupe in societatea umana cá omu, si l'a pusu in stare de a puté corespunde numelui seu... Rom'a este mare, càci ea si adi respandesce principiile eterne, cari de 19 secli luminéza si conduce popórele la destinulu lor... si Rom'a va fi mare, pentrucà este sigilata cu sangele miiloru de martiri, cari cu standartulu adeverului eternu in mana si-au sacrificatu viéti'a cu surisulu pre buze, cu fruntea senina si cu inim'a plina de sperantia in succesulu invingerei lor! Suvenirea gloriei tale Roma, nu se va stinge nici odata din pieptulu descenditorulu tei, càci ei si astadi se inchina cu reverentia la memori'a numelui teu celui mare! Nu, càci popórele latine au absorbitu cultur'a ta, si cultur'a este neperitórie! Nu, càci:

„Latin'a ginte e regina
„Intr'ale lunei ginte mari,
„Ea póta in frunte-o stea divina
„Lucindu prin timpii seculari.

Vien'a, 25 Novembre 1881.

Sebastianu P. Radu m. p.

O adresa de multiamita ferbinte

càtra Comitétulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Gratitudo rara virtus, pe romanesece la intielesu: binefacerea se uita usioru. Ce? Se uita? Se intempla uneori si mai reu: Celu pe care nu l'ai lasatu se móra, nu te lasa se traiesci. Esperienti'a de secli invétiá, cà sunt si ómeni, cari urescu pe binefacatorii lor. Pentru ce? Din vanitate.

In adres'a la care'i dàm locu in acestea colóne, lectorii voru cunósce pe unu june romanu inspiratu de celu mai nobile sentimentu alu gratitudinei candidé si pure, care'lu onóra pe elu si servece spre óresi-care consolatiune membriloru comitetului si mai de aprópe betraniloru càti se mai afla in viétiá, cà'si mai andu si ei ici-colea càte unu cuventu de recunoscintia.

Prunisoru, in 7 Februaru 1882.

Onorabile Comitétu!

„Spät kommt Ihr, doch Ihr kommt.“

M'ati tinutu de subsuori 6 ani de dile si dupa ce mi-au crescutu aripele, mi-amu luatu sborulu in lume, amu dispa-

rutu fàra se me mai vedeti, séu se-mi auditi celu puçinu de nume.

Unu omu, de ar fi ori câtu denaturatu, s'ar putea duce gonitu de ambitiumi, séu cine scie de ce aspiratiuni falnice, fàra sè se mai uite inapoi. Dara sunt momente, in cari acelu omu desfiguratu de anii vietii si de prafulu strainatatii, isi aduce aminte de mam'a ce l'a laptatu si l'a crescutu, si déca nu-i trimite altu-ceva, celu puçinu o salutare i-aranca din departare pe aripele dorului, decorate cu flórea gratitudinei.

Ei bine, eu inca amu fostu gonitu, inse nu de ambitiumi vane, ci de iubire fiéscá, fiindu-cà numai departandu-me, sciamu, cà me voi putea apropiá cá unu fiu recunoscatoriu de mam'a ce m'a scutitu de furtunele vietii. Amu disparutu iute, inse nu pentru cá se-mi pierdu urmele vechi, ci pentru a-mi formá urme nóue si bine marcate, cà omulu ce nu voiesce se-si ascunda pasii, pentru cá se védia pe unde sè se întórca in casu de nevoia.

Uitandu-me inapoi, mi-amu vediutu pasii cei noi pâna la originea lor, din usi'a Asociatiunei transilvane. Cá unulu ce si-a uitatu se-si iá diu'a buna, ba si-a uitatu chiaru se-si achite contulu pentru mancare si locuintia la otelulu unde a fostu adapostitu, neputendu-me întórce in persóna, incepu a me achitá din departare.

Facu o comparatiune triviala, pentru cá se me intieléga si aceia, cari interpreta beneficiile Asociatiunei din punctu de vedere mai multu platonicu.

Eu, onorabile Comitétu, amu fostu unulu din acei, cari s'au bucuratu de beneficii exceptionale din partea Asociatiunei, dara cà atare nici-decum nu mi-amu intipuitu, cà acelea beneficii mi le-ati oferitu, fiindu-cà le-asii fi meritatu dóra prin trecutul meu, ci sciamu cà acelea trebuiescu achitate prin viitorulu meu.

Me intrebú: ce opiniune ar trebui se-mi formedi chiaru eu despre mine, déca nici pâna astadi n'asii fi devenitu capabilu a motivá increderea ce-au avutu-o in viitorulu meu propriu acei barbati devotati, cari nu numai cu voturile, ci chiaru cu munc'a lor privata au statu buni pentru imprumuturile ce mi s'au acordatu preste stipendiulu ce'lu aveamu?

Nu trebuiá se-mi facu dejá acumu imputarea rusinatória, cà noi cesti tineri nu suntemu buni de altu-ceva, decátu a consumá fondurile create de cei betrani, fàra a putea pune in locu, déca nu unu prisosu, celu puçinu echivalentulu?

Au fostu dá! timpuri, in cari turtitu de gréu'a sarcina a saraciei si a desperarei, imi veniá se credu, cà beneficiile oferite mie de Asociatiunea nóstra au fostu si voru remanea o pomana data unui invalidu, vulneratu dejá in avantgarda, si mi se parea, cà déca toti, cari voru fi primitu daruri dela Ea, voru fi condamnatu la nepotinti'a de a mai întórce, in locu cá acea mama buna se prospere, va vestedí si va perí, si cu Ea o artera principala a natiunei romane; acumu inse, cându nuorii s'au risipitu si simtiu din nou caldur'a sórelui, impartiu din ea si mamei mele sufletesci, cà se póta face cu atát'a mai multu altor'a, ce mi-a facutu mie.

Timpurile de nepasare au trecutu, trebuie se contribuim cu totii pentru otielirea trupurilor si sufletelor, căci rivalitatea ce s'a desceptatu între popóre, e o sententia de mórte pentru cei ce nu perseverédia in nobil'a lupta pentru progresu.

Déca au contribuitu pâna acumu sute, pentru cá sè se ridice unulu, de acumu înainte trebuie se contribuie unulu, pentru-cá sè se ridice sute! numai cu acésta devisa in sufletu vomu putea nesocotí obosél'a braçieloru, care póte descuragiá numai pe cei osanditi la perire, séu pe aceia, cari nu sunt consicii despre conditiunile progresarei.

Asociatiunea grauntieloru de nesipu constitue Sahara cea imensa si prundurile vaste ale oceaneloru; besicutie nevisibile asociandu-se, suntu in stare a trage unu velu de nuori preste unu continentu intregu si alimentédia torenti, rfuri si mari; miliarde de vibratiuni se unescu pentru a produce lumin'a si caldur'a sórelui, ce patrunde lumi intregi cu viétia si voluptate; pentru ce se nu credemu, că vomu atinge idealulu, déca ânimele tuturoru din noi voru vibrá intr'unu cugetu si intr'o idea?

Au trecutu trei ani si jumetate de cându traiescu din munc'a mea propia si mi-am adusu aminte, că acésta munca n'ar produce nici a diecea parte, déca n'ar fi fostu Asociatiunea transilvana si unu comitetu plinu de incredere in viitoriulu tinerinei crescute de Ea, care la timpu de strimtorare cu risiculu averei sale private mi-a votatu — pe lângă stipendiu — si diferite imprumuturi, pe cari, déca nu voiu putea, séu voi a le platí, s'au obligatu mai multi din membrii sei a le restituí.

Ei, bine! le multiamescu din departare fia-cărui in parte si tuturoru in genere, si pentru-cá se póta avea curagiulu si in viitoriu a ajutá pe alti tineri mai demni decâtu mine, le strigu plinu de mandria, că mi-a venitu si mie rendulu la sacrificii, plinu de sperantia, că acestu rendu va fi durabilu: sunteti deslegati de obligamentulu ce l'ati luatú asupr'a Domniiloru Vóstre acumu diece ani, si declaru că dela 1 Ianuariu 1882 sunt membru ordinariu alu Asociatiunei transilvane.

Odata cu cotisatiunea de membru ordinariu alaturu aici inca 25 fl. v. a. din datori'a ce amu cătra Asociatiune. Modest'a mea léfa lunara nu-mi permite a dá acumu mai multu dara promitu, că voiu face tóta economi'a posibilă, pentru a me achitá si de restu in celu mai scurtu timpu.

Rogu inse pe onorabilulu Comitetu, se binevoiésca a me informá — fiindu-că nu-mi mai aducu bine aminte — din ce sume au constatu acele doue imprumuturi ce mi s'au acordatu? si totu-odata se fia interpretulu sentimenteloru mele de gratitudine față de mam'a nóstra sufletésca, Asociatiunea transilvana, pentru nesecat'a Ei iubire si nobilu-i devotamentu.

Primiti, Ve rogu, onorati membri, asigurarea celui mai distinsu respectu si devotamentu ce Ve pastrezu.

V. M. Lazaru,

din Avrigu

ingineriu-asistentu la gar'a Prunisoru in Romani'a.

Bibliografie.

AUROR'A ROMANA, organu beletristicu-literaru alu „Societatii pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a.“ Apare la 1-a a fia-cărei luni si costa pentru membri pe anu 3 fl. v. a., pentru nemembri 4 fl., pentru Romani'a 15 franci. Abonamentele se facu directu la redectiune si anume pe unu anu, séu si numai pe unu semestru. Editoru si redactoru respundietoriu: Ioanu I. Bumbacu, profesoru la gimnasiulu c. r. din Cernauti si secretariu alu „Societatii pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a.“ — Strad'a Transilvaniei Nr. 7.

Sumariu: „*Monumentele nóstre istorice*“, extrasu dintr'unu raportu cătra ministeriulu de instructiune alu Romaniei, de Ioanu I. Bumbacu. — *Literatura*: „*Poesii*“ de V. Bumbacu, I. I. Trutzescu, C. Morariu, L. G. Stefanescu, G. Treştianu, T. V. Pacatianu, L. C. Rotopan. — „*Cronic'a lunara*.“ — „*Bibliografia*.“ — „*Deslegari de siahu*.“ — *Avisu cătra abonentii „Aurorei romane*.“

Cernauti, 1882. Tipografi'a H. Czopp.

— (Opu de cea mai mare importantia). K. k. Infanterie-Regiment Friedrich Wilhelm Ludwig Grossherzog von Baden Nr. 50. — Pränumerations-Einladung auf das Werk: *Geschichte des k. k. Infanterie-Regiments Friedrich Wilhelm Ludwig Grossherzog von Baden Nr. 50 von dessen Errichtung 1762 bis 1881*. Bearbeitet nach den Acten des k. k. Kriegs-Archives und sonstigen authentischen Quellen. Mit Adjustirungsbildern. Wien, 1882.

Würdig der thatenreichen Vergangenheit des Regiments wurde keine Mühe und keine Auslage gescheut, das Werk möglichst reichhaltig, verständlich und auch für die Stammbevölkerung anziehend und anregend zu machen.

Von dem Gedanken geleitet, dass die Geschichte eines Regiments eine wahrheitsgetreue Chronik der grossen Regimentsfamilie zu sein und das ruhmvolle Schaffen und Wirken Einzelner zu verewigen, so wie die allmähliche Entwicklung der Organisation der Truppen, der Bewaffung, Ausrüstung, Adjustirung und sonstiger Verhältnisse zum allgemeinen Verständnisse zu bringen habe, war man bestrebt, ein möglichst getreues und vielseitiges historisches Bild der Kämpfe und Thaten des Regiments zu geben.

Das Werk ist bereits erschienen und wollen die Pränumerationslisten an das k. k. Reserve-Commando des Regiments Nr. 50 nach Carlsburg geleitet werden.

Carlsburg, im Jänner 1882.

Die Offiziers-Bibliothek.

Formatu lexiconu mare, 420 pagine. S'au tiparitu numai 300 de exemplarie. Mai sunt numai 140 de vendiare. Pretiulu 5 fl. v. a. Dupa ce'lu vomu cetí, la care se ceru mai multe dile, vomu revení cu ajutoriulu unui condeiu, in a cărui competentia cade.

— Ministeriulu instructiunei publice si alu culteloru. *Monumente nationali, monastiri si biserici ortodoxe. Raporturi dela comisiunile intocmite pentru cercetarea loru. Partea I si II.* Bucuresci 1882. Tipografi'a Statului.